

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Навчально-науковий інститут економіки,
управління та адміністрування

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

ДОПУСКАЮ ДО ЗАХИСТУ
Гарант освітньої програми

_____ Неізнестна О.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« _____ » _____ 20____ року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа і страхування»

освітньої програми «Фінанси, банківська справа і страхування»

на тему: «Управління платоспроможністю підприємства»

Виконав:

здобувач вищої освіти Самойлов Святослав Володимирович _____
(прізвище, ім'я, по-батькові) (підпис)

Керівник: Доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування _____
к. е. н., доц. Неізнестна О.В. (підпис)
(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Засвідчую, що у кваліфікаційній
роботі немає запозичень з праць
інших авторів без відповідних
посилань.

Здобувач вищої освіти _____
(підпис)

Кривий Ріг
2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
імені Михайла Туган-Барановського

Навчально-науковий інститут економіки, управління та адміністрування
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування
Форма здобуття вищої освіти Заочна
Ступінь магістр

Освітня програма 072 «Фінанси, банківська справа і страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Гарант освітньої програми

_____ О.В Неізнестна

підпис

«_____» _____ 20__ р.

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
Самойлову Святославу Володимировичу

1. Тема роботи **«Управління платоспроможністю підприємства»**

Керівник роботи Неізнестна О.В., к. е. н., доцент

затвержені наказом по університету від 28.08.2021 р. № 328-с

2. Строк подання студентом роботи «01» грудня 2021 р.

3. Вихідні дані до роботи: наукова і періодична література з теми дослідження, данні мережі Internet, підручники, навчальні посібники, монографії, фінансова звітність товариства з обмеженою відповідальністю «Прадо»

4. Зміст (перелік питань, які потрібно розробити: 1) Теоретичні аспекти управління платоспроможністю підприємства. 2) Дослідження аспектів управління платоспроможністю підприємства. 3) Оцінювання та аналіз стану управління платоспроможністю підприємства.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): аналітичні таблиці, схеми, рисунки.

6. Дата видачі завдання «30» серпня 2021 р.

7. Календарний план

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір напрямку дослідження, аналіз бази та літературних джерел, визначення об'єкту, предмету та завдань дослідження. Формулювання, обґрунтування та затвердження теми кваліфікаційної роботи	до 28.08.2021	
2.	Аналіз та узагальнення теоретичних розробок теми кваліфікаційної роботи	до 19.09.2021	
3.	Опис методики дослідження предмету кваліфікаційної роботи	до 11.10.2021	
4.	Апробація методики аналізу предмету кваліфікаційної роботи	до 01.11.2021	
5.	Формування висновків та рекомендацій щодо розв'язання проблеми, встановлених в результаті аналізу	до 22.11.2021	
6.	Оформлення та представлення роботи на кафедрі	до 29.11.2021	
7.	Перевірка кваліфікаційної роботи на унікальність тексту	до 02.12.2021	
8.	Оформлення презентаційних матеріалів, проходження нормоконтролю	до 06.12.2021	

Здобувач ВО

_____ Самойлов С.В.

(підпис)

Керівник роботи

_____ Неівестна О.В.

(підпис)

РЕФЕРАТ

Загальна кількість в роботі:

Сторінок 49,   Рисунків 3,   Таблиць 20,   додатків 10,
графічного матеріалу 10,   використаних джерел 37

- Об'єкт дослідження: фінансова діяльність товариства з обмеженою відповідальністю «Прадо» щодо управління платоспроможністю підприємства
- Предмет дослідження: організаційно-економічні та фінансові відносини суб'єктів підприємництва, пов'язані із формуванням системи управління платоспроможністю підприємств
- Мета дослідження: систематизація теоретичних підходів до поняття «платоспроможність», узагальнення досліджень щодо факторів впливу на платоспроможність, розгляд основного інформаційного забезпечення з метою розробки рекомендації щодо зміцнення та покращення процесу управління платоспроможністю підприємства
- Методи дослідження: метод аналізу і синтезу, теоретико-аналітичний метод, метод порівнянь, метод узагальнення, метод індукції та дедукції
- Основні результати дослідження: обґрунтування теоретичних основ управління платоспроможністю підприємства, визначено напрямки вдосконалення процесу управління платоспроможністю на підприємстві
- Ключові слова: платоспроможність, ліквідність, інформаційне забезпечення, фінансова стійкість, товариство, коефіцієнт, власні оборотні кошти

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1. Теоретичні аспекти управління платоспроможністю підприємства	7
2. Характеристика ТОВ «Прадо» та аналіз основних техніко-економічних показників його діяльності	15
3. Аналітичні дослідження стану управління платоспроможністю на підприємстві ТОВ «Прадо»	30
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47
ДОДАТКИ А – К	50

ВСТУП

В умовах високого ступеня господарської невизначеності підприємства фактично позбавлені захисту від втрат, глибоких потрясінь і банкрутства при виконанні ними необхідних ринкових операцій. Високий рівень ризику діяльності у сфері бізнесу вийшов за межі окремих підприємств та став загальнонаціональною проблемою. У нестабільному економічному середовищі, який характеризується економічною кризою, пов'язаною з COVID19, для підприємств створилася перманентна загроза переходу в кризовий стан, втрати платоспроможності тощо.

«В сучасних умовах для підприємств актуальним питанням є їх спроможність своєчасно здійснювати розрахунки із заробітної плати, з кредиторами за товари (роботи, послуги), з державою за податки та збори тощо. Тому гострим та актуальним постає питання покращення системи управління платоспроможністю підприємства, адже вміння ефективно управляти та реагувати на будь-які зовнішні та внутрішні негативні чинники є запорукою успішної діяльності будь-якого підприємства» [4].

Значна кількість провідних сучасних українських вчених, зокрема, Мазаракі А.А., Іваннікова О.В., Мних Є.В., Носова Є.А., Блакита Г.В., Сопко В.В., Коцєруба Н.В., Теницька Н.Б., Шєргіна Л.А. та зарубіжні вчені і практики досліджували питання сутності та інформаційного забезпечення платоспроможності підприємства. Управління платоспроможністю підприємства досліджували такі науковці і практики: А.А. Горбатенко, М.С. Абрютіна, А.Ф. Виноходова, І.Н. Марченкова, які запропонували підходи та методи оцінювання платоспроможності підприємства.

Метою дослідження є систематизація теоретичних підходів до поняття «платоспроможність» фінансово-господарської діяльності підприємства, узагальнення досліджень щодо факторів впливу на платоспроможність, розгляд основного інформаційного забезпечення з метою розробки рекомендації щодо зміцнення та покращення процесу управління платоспроможністю підприємства.

Виходячи із поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

– систематизувати теоретичні дослідження щодо економічної сутності поняття «платоспроможність» та «управління платоспроможністю підприємства»;

– розглянути основне інформаційне забезпечення та проаналізувати стан управління платоспроможністю на підприємстві;

– назвати рекомендації щодо зміцнення та покращення процесу управління платоспроможністю підприємства.

Об'єктом дослідження є фінансова діяльність товариства з обмеженою відповідальністю «Прадо» щодо управління платоспроможністю підприємства.

Предметом дослідження виступають організаційно-економічні та фінансові відносини суб'єктів підприємництва, пов'язані із формуванням системи управління платоспроможністю підприємств.

Основна проблема кваліфікаційної роботи вирішувалася за допомогою відомих методів науково-теоретичного пізнання: аналіз і синтез, засобами яких вивчалася економічна література, а також історико-ретроспективний принцип її упорядкування, метод порівняння тощо.

Наукова новизна кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних основ управління платоспроможністю підприємства, що зводиться, зокрема, до дослідження політики управління платоспроможністю на підприємстві.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що за результатами аналізу практики управління платоспроможністю підприємства визначено напрямки вдосконалення процесу управління платоспроможністю на підприємстві.

Теоретичною та методологічною основою кваліфікаційної роботи послужили праці провідних учених у галузі фінансового менеджменту, підручники, навчальні посібники, монографії, законодавчі та нормативні акти, міжнародні стандарти фінансової звітності та ін.

За результатами дослідження опубліковано тези доповідей для участі у XXIX Міжнародній науковій конференції студентів і молодих учених «Наука і вища освіта» (м. Запоріжжя, 10 листопада 2021 року).

При написанні кваліфікаційної роботи використовувалися прикладні програми: текстовий редактор Microsoft Word та табличний процесор Microsoft Excel.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах господарювання діяльність вітчизняних підприємств значною мірою ускладнюється кризою неплатежів, значною кредиторською заборгованістю, низькою обіговістю дебіторської заборгованості, нестачею фінансових ресурсів та несприятливим податковим законодавством.

На даний момент часу не існує єдиного підходу щодо визначення поняття «платоспроможності підприємства», тому розкриття сутності та методів оцінки даного показника є актуальними з точки зору теорії, що дасть змогу вирішити проблему низької платоспроможності вітчизняних підприємств. Наукові підходи щодо формування цього поняття розглянуто в додатку А.

Так, Васьковська Я. В. визначає платоспроможність як «готовність та здатність виконати зобов'язання в зазначений термін» [1]. Дане визначення, на нашу думку, не є досить точним, оскільки в ньому не відображено які конкретно зобов'язання має виконувати підприємство. Також не уточнено, за рахунок яких коштів повинен відбуватися розрахунок за цими зобов'язаннями.

Виходячи із визначення Мних Є. В., Барабаш Н.С. платоспроможністю є «здатність підприємства до швидкого погашення своїх короткотермінових зобов'язань» [2]. Платоспроможним вважається те підприємство, в якого загальні активи більші, ніж короткострокові та довгострокові зобов'язання. Платоспроможність підприємства розглядається у широкому значенні відносно якості фінансового стану підприємства, порівняно з ліквідністю, так як передбачає не лише здатність конвертування оборотних активів у грошові кошти, а й фінансову стійкість.

Згідно з дослідженнями Федоровича Р. В., Серединської В. М., «платоспроможність визначається як готовність підприємства своєчасно виконувати свої платіжні зобов'язання. Тобто підприємство вважається платоспроможним, якщо в нього достатньо грошових активів для розрахунку за поточними зобов'язаннями, які вимагають негайного погашення» [3].

Науковці Гавришко Н.В. та Ярошук С.В. висвітлюють свою думку щодо визначення поняття платоспроможності як «абсолютної ліквідності, тобто такого стану ресурсів підприємства, коли воно володіє на певний момент коштами, достатніми для оплати всіх зобов'язань» [4]. В даному понятті сутність платоспроможності визначається як здатність підприємства погасити свої зобов'язання негайно, використовуючи найбільш ліквідні активи.

Проаналізувавши різні підходи авторів до сутності поняття платоспроможності, найбільш точним вважаємо поняття, яке наводять О. Н. Волкова та Ковальов В. В. Дослідники стверджують, що «платоспроможність – це наявність на підприємстві грошових коштів та їх еквівалентів, які достатні для розрахунків за кредиторською заборгованістю, яка потребує негайного погашення» [5].

Що стосується визначення економічної сутності поняття

«платоспроможність» підприємства, то такі науковці як Ворст Й., Ревентлоу П. під платоспроможністю розуміють здатність витримувати збитки; Ковальов В., Крейніна М., Абрютіна М., Грачов А., Уткін Е., Шеремет А., Мних Є. вважають, що платоспроможність це здатність підприємства погашати свої зобов'язання; на думку Тарасенко Н., Савицької Г. «платоспроможність це здатність підприємства погашати боргові зобов'язання за рахунок наявних готівкових коштів» [6, с. 15]. Трактування поняття «платоспроможність» західними, російськими та вітчизняними науковцями представлено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Трактування поняття «платоспроможність» західними, російськими та вітчизняними науковцями

Автори	Зміст визначення
Західні науковці (Й. Ворст, П. Ревентлоу, Дж. Деспаленса, Дж. Джоборда)	Платоспроможність визначається наявністю власних оборотних коштів та здатністю покривати збитки
Російські вчені (В.В. Ковальов, М.М. Крейніна, М.С. Абрютіна, А.В. Грачов, Е.І. Уткін, А.Д. Шеремет)	Платоспроможність визначається як здатність підприємства виконувати свої зобов'язання
Вітчизняні вчені-економісти (Н.В. Тарасенко, В.І. Іващенко, М.А. Болух, Є.В. Мних, В.М. Мельник)	Платоспроможність представлена як важливий показник фінансової стійкості

Джерело: складено автором на основі [7, с. 372]

Вважаємо доцільним запропонувати узагальнююче визначення даного поняття, яке найповніше відображає його сутність. Платоспроможність – це здатність підприємства в повному обсязі та своєчасно розраховуватися за своїми борговими зобов'язаннями, що вже настали і потребують негайного погашення наявними на підприємстві найбільш ліквідними ресурсами, здійснюючи при цьому безперервну фінансово-господарську діяльність.

Отже, «можна виділити такі основні ознаки платоспроможності» [8]:

- наявність у достатньому обсязі для покриття своїх зобов'язань необхідних коштів на розрахунковому рахунку організації;
- відсутність кредиторської заборгованості, платежі по якій прострочені.
- наявність у складі поточних активів високоліквідних елементів.

«На платоспроможність впливають різні чинники: стабільність надходження виручки, наявність грошових резервів у підприємства, рівень кредитоспроможності, стан фінансово-кредитної системи, розвиток вексельних форм розрахунків, імідж та ін.» [8]

Класифікація платоспроможності підприємства представлена в табл. 1.2.

Отже, платоспроможність може бути повною (коли зобов'язання виконуються сповна) та частковою; стабільною (або стійкою, якщо зобов'язання виконуються своєчасно, постійно) та нестійкою; гарантованою та негарантованою.

Таблиця 1.2 – Класифікація платоспроможності підприємства

Ознака	Види
За виконанням зобов'язань	- повна; - часткова.
За ознакою банкрутства	- стабільна (стійка); - нестабільна (нестійка).
За сталістю періоду оцінки	- гарантована; - негарантована.
Залежно від ліквідності активів та терміновості погашення зобов'язань	- загальна; - поточна; - перспективна.
З погляду інвестора	- очевидна (не викликати сумнівів); - сумнівна.

Джерело: складено автором на основі [1-8]

Розрізняють платоспроможність поточну та перспективну. Причиною поточної платоспроможності є наявність поточної ліквідності балансу підприємства. Умовою перспективної платоспроможності є наявність перспективної ліквідності балансу. З погляду інвестора платоспроможність підприємства як об'єкта інвестування може бути очевидною (не викликати сумнівів) і сумнівною. Результуючою вищезгаданих показників виступає високий і низький ступінь платоспроможності.

Залежно від ліквідності активів та терміновості погашення зобов'язань платоспроможність буває трьох видів: загальна; поточна; термінова.

«Платоспроможність підприємства визначається складним комплексом факторів та їх системною взаємодією, що в повній мірі обумовлено ємністю самого явища» [9, с. 181]. Класифікація факторів платоспроможності за місцем виникнення дає можливість моделювати процес її забезпечення, здійснювати комплексний пошук внутрішньогосподарських резервів з метою її збереження або підвищення (рис. 1.1).

Узагальнюючи вищенаведене, платоспроможність підприємства складається з двох основних факторів:

- наявність активів (коштів і майна), достатніх на погашення всіх зобов'язань, що мають в організації.

- ступінь ліквідності активів, що мають, достатня для того, щоб при необхідності реалізувати їх, перевести в гроші в достатній сумі для погашення зобов'язань. «Більша частина сучасних підприємств характеризується низькою платоспроможністю, основними причинами якої є: помилкове визначення плану виробництва, неефективне використання трудових і матеріальних ресурсів, низька забезпеченість підприємства власними оборотними активами, інфляційні процеси, COVID-19 тощо» [8-10]. Тому, з метою покращення управління платоспроможністю на підприємстві потрібно постійно здійснювати:

- 1) системний аналіз діяльності підприємства;
- 2) оптимізацію витрат підприємства;

- 3) оптимізацію розподілу прибутку;
- 4) розробку стратегії фінансової політики підприємства.

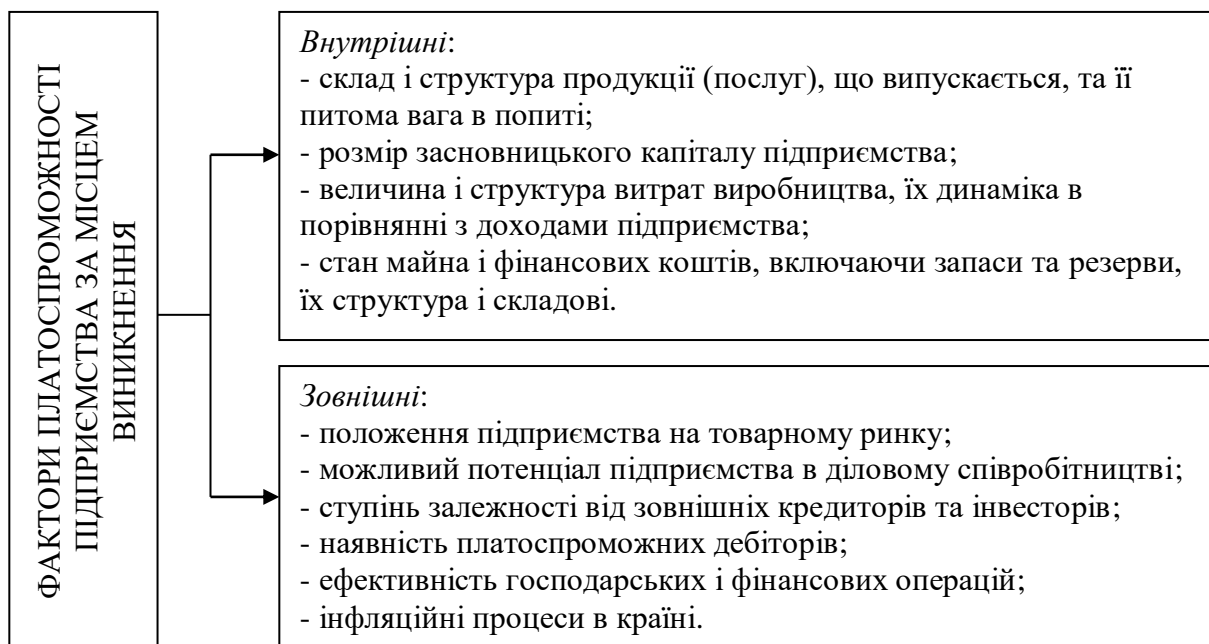

Рисунок 1.1 – Класифікація факторів платоспроможності підприємства за місцем виникнення

Джерело: складено автором на основі [1-9]

«Управління платоспроможністю підприємства включає оптимізацію дебіторської заборгованості, зниження витрат підприємства, інвентаризацію активів підприємства та охоплює основні аспекти управління діяльністю підприємства» [8-10], які зображені на рис. 1.2.

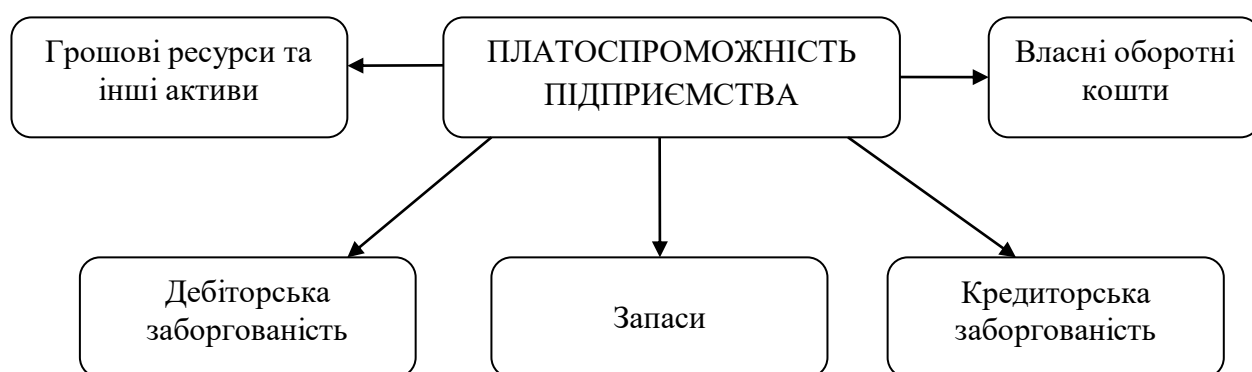

Рисунок 1.2 – Основні аспекти управління платоспроможністю підприємства

Джерело: складено автором самостійно

Питання оцінки та управління платоспроможністю підприємства досить широко розроблене у літературі з фінансового менеджменту. Чимало різних авторів висувають свої точки зору щодо розрахунку певних показників,

пропонують різні методики для визначення коефіцієнтів, які дають повну характеристику стану підприємства.

«Особливість управління платоспроможністю підприємства полягає в тому, що його в літературних джерелах пропонують здійснювати за певними етапами, які не є обумовленими, здійснюються в різній послідовності і зводяться до вирішення конкретних завдань» [11] (додаток Б).

Важливість для підприємства підтримувати платоспроможний стан у будь-який момент часу для задоволення вимог кредиторів, інвесторів, державних контролюючих установ, вимагає обґрунтування концептуальних засад управління платоспроможністю, що передбачає вирішення основних завдань (рис. 1.3).

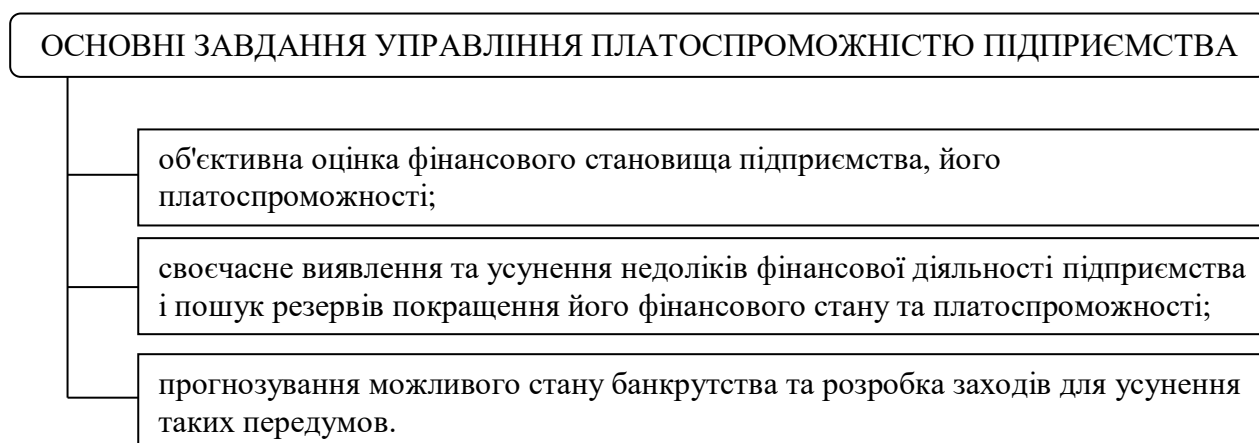

Рисунок 1.3 – Основні завдання управління платоспроможністю підприємства

Джерело: розроблено автором на основі [10]

Платоспроможність відображає здатність господарюючого суб'єкта платити за своїми боргами та зобов'язаннями в даний конкретний період часу. Вважається, якщо підприємство не може відповідати за своїми зобов'язаннями до конкретного терміну, воно неплатоспроможне. При цьому на основі аналізу визначаються його потенційні можливості та тенденції для покриття боргу, розробляються заходи щодо недопущення банкрутства.

«Платоспроможність підприємства у конкретний період є умовою необхідною, але недостатньою. Умова достатності дотримується лише тоді, коли підприємство платоспроможне у часі, тобто здатне відповідати за своїми боргами будь-якої миті часу. Адже погасити колишні борги можна і за рахунок нових боргів, так і не знайшовши точки фінансової рівноваги між власними та позиковими коштами. При цьому підприємство залишається неплатоспроможним, а структура балансу – незадовільною, що говорить про його фінансово нестійке становище» [18].

Розуміння здатності підприємства відповідати за поточними зобов'язаннями є важливою для всіх користувачів фінансової звітності. Якщо підприємство не може підтримувати короткострокову платоспроможність, воно

не буде в змозі підтримувати довгострокову здатність платити за боргами, також не буде в змозі задовольнити вимоги своїх акціонерів. Навіть якщо рентабельність є високою, компанія може виявитися банкрутом за умови, що короткострокові зобов'язання перед кредиторами не будуть погашені.

«Поточні зобов'язання та оборотні активи є взаємопов'язаними. Зазвичай, короткострокові зобов'язання погашаються за рахунок грошових коштів, які згенеровані оборотними активами» [18].

Найбільшу вагу у визначенні даних показників займають оборотні активи підприємства та його поточні зобов'язання.

Поточні зобов'язання – це борги, які повинні бути виплачені протягом одного року, а оборотні кошти – це активи, що являють кошти або повинні бути перетворені в них, або витрачені протягом року. «За визначенням поточні зобов'язання повинні бути погашені з оборотних коштів. Якщо сума оборотних коштів виявиться більшою суми поточних зобов'язань, то різниця дає величину власних оборотних коштів, призначених для продовження господарської діяльності. Саме з величини оборотних коштів відбувається купівля товарів, вона служить основою для отримання кредиту та для розширення об'єму реалізованої товарної маси, які повинні бути виплачені протягом одного року, а оборотні кошти – це активи, що являють кошти або повинні бути перетворені в них, або витрачені протягом року» [19].

Нестача власних оборотних коштів може привести до банкрутства суб'єкта господарювання, тому зміна величини власних оборотних коштів від одного звітного періоду до другого аналізуються з великою увагою.

«Платоспроможним вважається підприємство, якщо його загальні активи більші, ніж довгострокові та короткострокові зобов'язання. Для детальнішої оцінки платоспроможності визначають зміну величини чистого оборотного капіталу, тим більш платоспроможним є підприємство» [20]. Оскільки можливість конвертування різних видів оборотних активів у засоби платежу є різною, то для оцінки платоспроможності підприємства використовують коефіцієнти платоспроможності.

Платоспроможність підприємства визначається системою показників і, передусім, розміром і маневреністю його робочого капіталу. Під робочим капіталом мається на увазі різниця між оборотними активами підприємства і його поточними зобов'язаннями, тобто робочий капітал є тією частиною оборотних активів, що формується (фінансується) за рахунок власного капіталу та довгострокових зобов'язань.

«Коефіцієнти оцінки платоспроможності характеризують можливість підприємства своєчасно розраховуватися по своїх поточних зобов'язаннях за рахунок оборотних активів різного рівня ліквідності» [21].

Наведемо коротку характеристику основних показників, які використовуються в процесі оцінювання платоспроможності підприємства.

1. «Функціонуючий капітал – величина, яка характеризує наявність власних коштів після погашення всіх поточних зобов'язань. З боку пасиву цей показник може бути визначений як сума власного капіталу і довгострокових зобов'язань за вирахуванням довгострокових активів. Показник має особливо

важливе значення для підприємств. Зростання цього показника в динаміці – позитивна тенденція» [18].

2. «Маневреність грошових коштів говорить про те, яку частку власних оборотних коштів складають гроші та їх еквіваленти. Маневреність власних оборотних коштів показує співвідношення між коштами та власними оборотними коштами» [18]. Високе значення показника говорить про те, що компанія здатна відповідати за своїми найбільш терміновими зобов'язаннями, використовуючи власні обігові кошти. У випадку, якщо значення показника є нижчим нуля, стійкість компанії порушена. Це говорить про те, що залежність підприємства від позикових оборотних коштів є значною. Компанія не зможе самостійно формувати оборотний капітал і фінансувати свої оборотні активи тільки за рахунок власного капіталу. Висока залежність від позикового капіталу створює середньо- і довгострокові ризики. У поточних умовах компанія може працювати ефективно, однак збільшення вартості залучення позикових коштів, закриття доступу на кредитний ринок і ринок капіталу може призвести до проблем фінансування оборотного капіталу.

3. Показник поточної ліквідності (англомовний аналог Current Ratio) показує співвідношення оборотних активів і поточних зобов'язань. «Показник поточної ліквідності – це індикатор здатності компанії відповідати за поточними зобов'язаннями за допомогою оборотних активів. Показник демонструє, скільки в компанії є гривень оборотних коштів на кожну гривню поточних зобов'язань» [18]. Нормативним є значення в рамках 1-3, однак більш бажаним є значення 2-3. Показник нижче нормативного свідчить про проблемний стан платоспроможності, адже оборотних активів недостатньо для того, щоб відповісти за поточними зобов'язаннями. Це веде до зниження довіри до компанії з боку кредиторів, постачальників, інвесторів і партнерів. Крім цього, проблеми з платоспроможністю ведуть до збільшення вартості позикових коштів і, як результат, до прямих фінансових втрат (додаток В).

4. Коефіцієнт швидкої ліквідності (англомовний аналог Quick Ratio, Acid Test Ratio) – індикатор короткострокової ліквідності компанії, який вимірює здатність компанії вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання з допомогою високоліквідних активів. «До високоліквідних активів можна віднести грошові кошти та їх еквіваленти, поточні фінансові інвестиції, дебіторську заборгованість і т.д. Цей показник схожий на показник поточної ліквідності, адже показує рівень платоспроможності компанії. Проте показник швидкої ліквідності є більш консервативним і точним, адже дозволяє виключити менш ліквідні оборотні активи» [18].

Оптимальне значення показника залежить від сфери діяльності та особливостей фірми. Норматив показника знаходиться в межах 0,5-1,0 і вище. Таке значення вказує на те, що в компанії досить ліквідних оборотних коштів для своєчасного розрахунку за зобов'язаннями. Однак, для того, щоб сформулювати точні висновки, необхідно порівняти показник з попередніми роками та іншими компаніями. Бізнес, який продає товари та послуги за готівку без використання комерційних кредитів, залишатиметься платоспроможним при відносно низькому значенні швидкої ліквідності. І навпаки, якщо компанія

активно кредитує своїх покупців за допомогою товарних кредитів і оборотність дебіторської заборгованості є низькою, то бажаним є більш високе значення показника швидкої ліквідності (вище одиниці).

5. «Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності) (англомовний аналог Cash Ratio) – співвідношення найбільш ліквідної частини активів і поточних (короткострокових) зобов'язань. До найбільш ліквідної частини активів належать грошові кошти та їх еквіваленти. Показник демонструє частку поточних зобов'язань компанії, яка може бути погашена негайно. Він відноситься до групи показників ліквідності» [18].

Нормативним вважається значення від 0,1 до 0,2. Більш низький показник вказує на те, що компанія не зможе вчасно погасити борги у випадку, якщо термін платежів настане незабаром. Значення вище нормативного також може вказувати на проблеми в компанії і свідчити про неефективну стратегію управління фінансовими ресурсами. «Грошові кошти, на відміну від інших активів, не беруть участі у виробничо-збутовому процесі, вони не генерують дохід компанії. Тому занадто високий показник абсолютної ліквідності говорить про те, що значна частина капіталу відволікається на формування непродуктивних активів» [18].

6. «Частина власних оборотних коштів у покритті запасів. Це вартість запасів, яка покривається власними оборотними коштами. Має велике значення для підприємств торгівлі. Рекомендована нижня межа цього показника – 50%» [18].

7. «Коефіцієнт покриття запасів – індикатор фінансової стійкості, який демонструє достатність джерел фінансування для створення виробничих і інших запасів. Показник розраховується як співвідношення нормативних джерел фінансування до суми запасів. Значення коефіцієнта вказує на частку запасів, які забезпечені нормальними джерелами фінансування (власного капіталу, довгострокових і короткострокових зобов'язань)» [18].

Показник повинен бути вищим одиниці. Значення показника може бути нижчим цього значення тільки в разі негативного власного капіталу, що свідчить про швидке банкрутство компанії. У звичайних умовах значення показника завжди буде вищим одиниці. Його слід розглядати в динаміці. Позитивною ситуацією є підвищення значення показника, що свідчить про підвищення фінансової стійкості.

Таким чином, розглянувши підходи до визначення поняття «платоспроможність» різними авторами, можна зробити висновок, що їх об'єднує однакове розуміння платоспроможності з позиції наявності грошових коштів. Тобто під платоспроможністю слід розуміти здатність підприємства вчасно і в достатніх обсягах розраховуватись по своїм зобов'язанням. Якщо показники платоспроможності підприємства знаходиться на досить високому рівні, можна говорити про те, що воно є фінансово стійким, тобто у нього низька ймовірність збанкрутувати.

Платоспроможність – це здатність підприємства оплачувати взяті ним договірні зобов'язання, виконувати зобов'язання перед бюджетом.

РОЗДІЛ 2

ХАРАКТЕРИСТИКА ТОВ «ПРАДО» ТА АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ

Базове підприємство – Товариство з обмеженою відповідальністю «Прадо» (ТОВ «Прадо») – відноситься до переробної галузі, зокрема виробництво хімічних речовин і хімічної продукції, є приватним за формою власності. Основний вид діяльності: 20.42 Виробництво парфумних і косметичних засобів.

До інших видів діяльності належать [22]:

- 46.45 Оптова торгівля парфумними та косметичними товарами;
- 77.39 Надання в оренду інших машин, устаткування та товарів;
- 46.72 Оптова торгівля металами та металевими рудами.

«Юридична адреса бізнесу 50027, Дніпропетровська обл., місто Кривий Ріг, вулиця Героїв АТО, буд. 59, кв. 15. Ключові особи цієї компанії – Перекрест Володимир Вікторович, а також засновники Ревенко Костянтин Володимирович. Форма власності компанії – товариство з обмеженою відповідальністю» [22].

За даними з податкових реєстрів України організація ТОВ «Прадо», Перебуває на обліку в органах доходів та зборів, на 27.09.2021 р. не має податкового боргу. Дійсне свідоцтво ПДВ в реєстрі платників ПДВ і відсутня реєстрація в Реєстрі неприбуткових установ та організацій.

Організаційно-функціональна структура ТОВ «Прадо» дає уявлення й про економічну складову в управлінні підприємством. Так, керівнику окремо підпорядковуються економіст та головний бухгалтер. Головний бухгалтер, відповідно, виконує фінансову роботу на базовому підприємстві.

Посадова інструкція головного бухгалтера включає наступні складові:

- загальні положення;
- службові обов'язки;
- права;
- відповідальність;
- взаємовідносини по посаді.

Зміст погоджується з керівником товариства, а також – юрисконсультом.

Так, згідно посадової інструкції головного бухгалтера, він має виконувати розрахунки податків та здавати розрахунки до податкової служби, операції по прийняттю, обліку, видачі і зберіганню коштів та цінних паперів, працювати по розрахункам через систему «Клієнт-банк», тобто фактично виконувати функції касира товариства. Але цей же працівник виконує розрахунки заробітної плати та інших розрахунків з найманими робітниками, виконує функції по розрахункам з фондами соціального страхування та пенсійним фондом України.

Функції фінансового планування покладено на головного бухгалтера товариства. Отже, фінансова робота на підприємстві ведеться у відповідності до

законодавства та потреб фінансово-господарської діяльності підприємства, фінансова служба як окремий підрозділ відсутня, а її функції виконує бухгалтерія, що затверджено Положенням по підприємству та посадовими інструкціями головного бухгалтера.

Останні роки товариство здійснює оптову торгівлю металами та металевими рудами. Тому доцільно висвітлити тенденції розвитку ринку металів, оскільки світове зростання цін на метал відкриває Україні великі можливості.

«Ринок металу в світі поступово відновлюється, й на ньому спостерігається зростання попиту на всі види продукції. Для України як традиційно «металевої» держави ця новина позитивна. Адже, як відомо, донедавна саме торгівля металом та металовиробами була чи не основною статтею експортних валютних надходжень» [23].

Спершу зазначимо маркетингові особливості ринку. Сировинні метали волатильніші, ніж інші споживчі. Тобто на ринку металів ціни стрімко зростають і стрімко падають. Проте саме в періоди зростання ринок значною мірою активізується. Для більшості товарів зростання цін відбувається дуже повільно, як і падіння. Найактивніший з металів за волатильністю – мідь. Із березня 2020-го по лютий 2021 року ціна на цей метал підвищилася на 99%. Фахівці ринку стверджують, що такого не було впродовж десяти років.

Ще одна особливість. Головний споживач металів – Китай. Він і ключовий виробник цього товару. Тому весь ринок орієнтується саме на цю велику країну. Експерти кажуть, що впродовж двох місяців коронакризи, яка розпочалася 2020 року, був масовий простій китайських фабрик і заводів, що спричинило і світову кризу, зокрема інфляцію. Торік Китай спричинився до ще однієї кризи. Піднебесна посварилася з Австралією, оскільки остання закликала світ розслідувати причини виникнення нового штаму коронавірусу. Саме тому Китай перестав закуповувати мідь в Австралії й заборонив використовувати австралійське коксівне вугілля, загнавши ринок у ще більшу кризу. Ціни на метали пришвидшили зростання.

Джерело додає [23], що у світі спостерігався відчутний дефіцит сировини та складських запасів прокату. У Європі до кінця 2020 року запаси металопрокату скоротилися на 19 мільйонів тонн. А взимку 2020-2021 року попит на метали істотно перевищив пропозицію.

Аналітики ринку впевнені, що «високі ціни на сталь і руду збільшать приплив валюти в Україну. Ця позитивна тенденція матиме ще гучніше звучання, адже влада держави пообіцяла збільшити ренту на видобуток залізорудної сировини. Дехто з економістів упевнений, що завдяки такій сприятливій кон'юктурі світового ринку металу Україна може цілком обійтися без вливання грошей від МВФ у 2021 році» [23].

Проте попри позитивні тенденції економісти застерігають, що такий розігрів економіки та відповідне зростання цін на металопродукції на зовнішньому і внутрішньому ринках може призвести до прискорення інфляції в Україні. Тому влада має зробити всі можливі кроки до нівелювання негативних процесів, які будуть пов'язані з можливим зростанням цін.

Основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «Прадо» за 2018-2020 роки представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Прадо» за 2018-2020 рр., тис. грн., чол.

Показники	2018	2019	2020	Відхилення, (+;-)	
				2019-2018	2020-2019
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	2692,9	1838,5	2040,5	-854,4	+202,0
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	1810,1	1743,3	1637,4	-66,8	-105,9
Чистий прибуток/збиток, тис. грн.	335,7	(718,0)	(101,8)	-1053,7	-616,2
Знос основних засобів, тис. грн.	1762,1	1886,2	2007,1	+124,1	+120,9
Середня чисельність працівників, чол.	9	9	9	-	-
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	576,0	289,4	109,9	-286,6	-179,5
Кредиторська заборгованість, тис. грн.	226,1	245,4	285,0	+19,3	+39,6

Джерело: складено автором на основі [22]

Аналізуючи дані таблиці 2.1, можна зробити висновок, що підприємство збільшило обсяг реалізації товарної продукції. Собівартість продукції підприємства зменшилась на 6,1% за рахунок збільшення обсягів виробництва. Однак, слід зазначити, що товариство є збитковим, що також є негативним фактором. Чисельність штатних робітників не змінилась. Проте, на нашу думку, негативним фактором в діяльності підприємства є великий відсоток зносу основних засобів, який складає більше ніж 50%, що є типовим для підприємств певної галузі.

Таблиця 2.2 – SWOT-аналіз ТОВ «Прадо»

Сильні сторони	Слабкі сторони
1	2
<ul style="list-style-type: none"> – мале підприємництво адаптивне та оперативно реагує на зміни кон'юнктури ринку; – орієнтується на місцевий ринок та індивідуальне споживання; – активізує інноваційну діяльність; – забезпечує насичення ринку споживчими товарами та послугами повсякденного попиту; – спрощена система управління, швидке прийняття рішення; – досвід ведення бізнесу у кризовій ситуації; – наявність кваліфікованої робочої сили. 	<ul style="list-style-type: none"> – недостатня обізнаність підприємців з чинним законодавством, основами бізнесу та оподаткування; – низький рівень використання наявних виробничих потужностей; – обмеженість або повна відсутність матеріально-фінансових ресурсів; – низька оплата праці, що сприяє міграційним процесам кваліфікованих кадрів; – повільне впровадження на підприємствах систем управління якістю.

Продовження таблиці 2.2

1	2
Зовнішні можливості	Зовнішні загрози
<ul style="list-style-type: none"> – сприятливі умови для розвитку малого бізнесу; – проведення міських заходів із залученням суб'єктів малого підприємництва до розвитку економіки та промоції своєї діяльності; – розробка та впровадження стратегії розвитку на національному, регіональному та місцевому рівнях; – систематичне інформування населення з питань стану та розвитку підприємницької діяльності, дозвільної системи, регуляторної політики, тощо; – розгалужена інфраструктура підтримки підприємництва. 	<ul style="list-style-type: none"> – складна система для отримання кредитів для розвитку бізнесу, нерозвиненість системи мікrokредитування; – високий ступень інфляційних ризиків кредитування; – нестабільність системи підтримки малого підприємництва та великий тиск податкового навантаження; – низька купівельна спроможність населення; – нерозвинена інфраструктура підтримки підприємництва (бізнес-інкубаторів; технопарків; лізингових компаній); – нерозвиненість конкурентного середовища та недобросовісна конкуренція.

Джерело: складено автором на основі [24]

Для малого бізнесу притаманні сильні та слабкі сторони внутрішнього та можливості й загрози зовнішнього середовища. Стратегічна матриця SWOT-аналізу ТОВ «Прадо» є інструментом аналізу цих стратегічних напрямів (табл. 2.2).

На прикладі ТОВ «Прадо» проведемо структурно-динамічний аналіз активів за 2018-2020 роки. Інформаційним джерелом для розрахунку слугує форма №1 «Баланс» (дод. Д1-Д3). Дані про результати аналізу динаміки активів ТОВ «Прадо» наведені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Аналіз динаміки активів ТОВ «Прадо» за 2018-2020 рр., тис. грн.

Показники	2018	2019	2020	Відхилення, (+;-)	
				2019-2018	2020-2019
Необоротні активи	524,3	406,9	278,3	-117,4	-128,6
Оборотні активи	2003,6	1306,0	1372,4	-697,6	+66,4
Активи разом	2527,9	1712,9	1650,7	-815,0	-62,2

Джерело: складено автором на основі [22]

При аналізі динаміки активів ТОВ «Прадо» виявлено, що підприємство значно погіршило своє фінансове положення за 2020 рік. Зменшення необоротних активів на період з 2019 до 2020 рік складає 31,6% (в абсолютній сумі -128,6 тис. грн.), що є негативним фактом. Збільшення оборотних активів

за період з 2019 до 2020 років складає 5,1% (в абсолютній сумі +66,4 тис. грн.), що свідчить про економічне зростання.

Таблиця 2.4 – Аналіз складу та структури активів ТОВ «Прадо» за 2018-2020 роки, тис. грн., %

Показники	2018 рік		2019 рік		2020 рік		Відхилення (+;-)	
	сума	%	сума	%	сума	%	2019-2018	2020-2019
Необоротні активи	524,3	20,7	406,9	23,8	278,3	16,9	+3,1	-6,9
Оборотні активи	2003,6	79,3	1306,0	76,2	1372,4	83,1	-3,1	+6,9
Активи	2527,9	100,0	1712,9	100,0	1650,7	100,0	×	×

Джерело: складено автором на основі [22]

Аналіз структури майна ТОВ «Прадо» показує (табл. 2.4), що в його складі переважають оборотні активи, частка яких коливається за останні два роки на рівні приблизно 75-85%, що є типовим для підприємств даної галузі. Необоротні активи займають відповідно – 15-25% в структурі майна ТОВ «Прадо». Для наочності цифровий матеріал представимо на рис. 2.1.

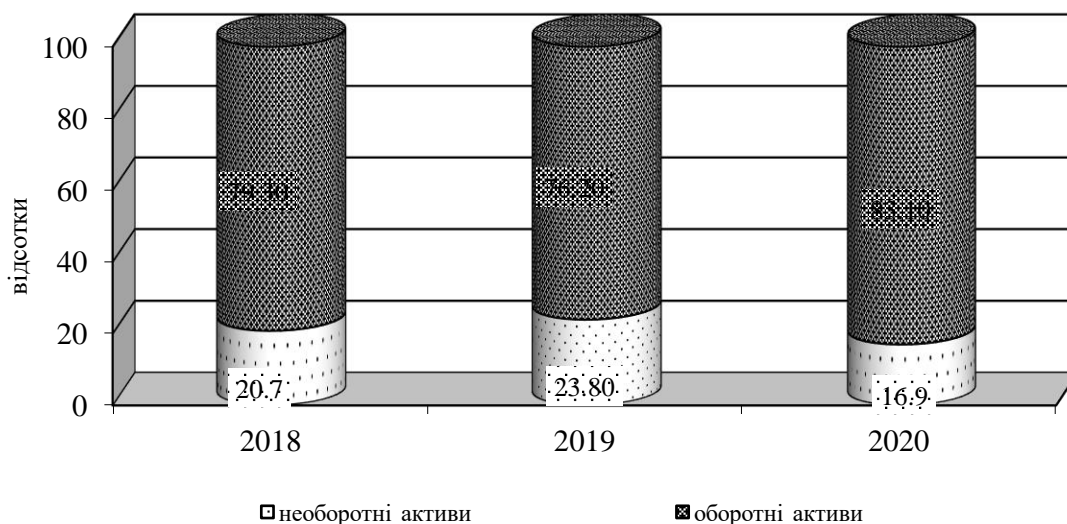

Рисунок 2.1 – Динаміка структури активів ТОВ «Прадо» у 2018-2020 рр., %

Джерело: сформовано автором самостійно

Далі проаналізуємо динаміку і структуру необоротних активів ТОВ «Прадо» за 2018-2020 роки (табл. 2.5-2.6). Інформаційним джерелом виступає форма № 1 «Баланс» (див. дод. Д1-Д3).

При аналізі динаміки необоротних активів виявлено, що підприємство значно погіршило своє фінансове положення за 2020 рік. Зменшення необоротних активів на період з 2019 до 2020 року складає 68,4% (в абсолютній сумі 128,6 тис. грн.), що є негативним фактом.

Таблиця 2.5 – Аналіз динаміки необоротних активів ТОВ «Прадо» за 2018-2020 рр., тис. грн.

Показники	2018	2019	2020	Відхилення, (+;-)	
				2019-2018	2020-2019
Основні засоби	516,6	399,2	278,3	-117,4	-120,9
- первісна вартість	2278,7	2285,4	2285,4	+6,7	-
- знос	(1762,1)	(1886,2)	(2007,1)	-124,1	-120,9
Інші необоротні активи	7,7	7,7	-	-	-7,7
Необоротні активи, разом	524,3	406,9	278,3	-117,4	-128,6

Джерело: складено автором на основі [22]

В складі необоротних активів ТОВ «Прадо» найбільшу питому вагу складають основні засоби. Так, їх питома вага у 2018 році склала 98,5%, у 2019 році склала 98,1%, а вже у 2020 році – 100% через відсутність статті "Інші необоротні активи".

Таблиця 2.6 – Аналіз структури необоротних активів ТОВ «Прадо» за 2018-2020 рр., тис. грн., %

Показники	2018 рік		2019 рік		2020 рік		Відхилення (+;-)	
	сума	%	сума	%	сума	%	2019-2018	2020-2019
Основні засоби	516,6	98,5	399,2	98,1	278,3	100,0	-0,4	+1,9
- первісна вартість	2278,7	-	2285,4	-	2285,4	-	-	-
- знос	(1762,1)	-	(1886,2)	-	(2007,1)	-	-	-
Інші необоротні активи	7,7	1,5	7,7	1,9	-	-	+0,4	-1,9
Необоротні активи	524,3	100,0	406,9	100,0	278,3	100,0	×	×

Джерело: складено автором на основі [22]

Для наочності цифровий матеріал представимо на рис. 2.2.

Наступним кроком є аналіз оборотних активів ТОВ «Прадо» за 2018-2020 роки (табл. 2.7-2.8). Інформаційним джерелом виступає форма № 1 «Баланс» (див. дод. Д1-Д3).

Слід зазначити, що зростання оборотних активів за 2020 рік відбулося за рахунок грошей та їх еквівалентів на 9,0% (в абсолютній сумі 275,6 тис. грн.), хоча і відбулося зменшення запасів на 4,2% (в абсолютній сумі -30,4 тис. грн.) та поточної дебіторської заборгованості на 62%, або на 179,5 тис. грн.

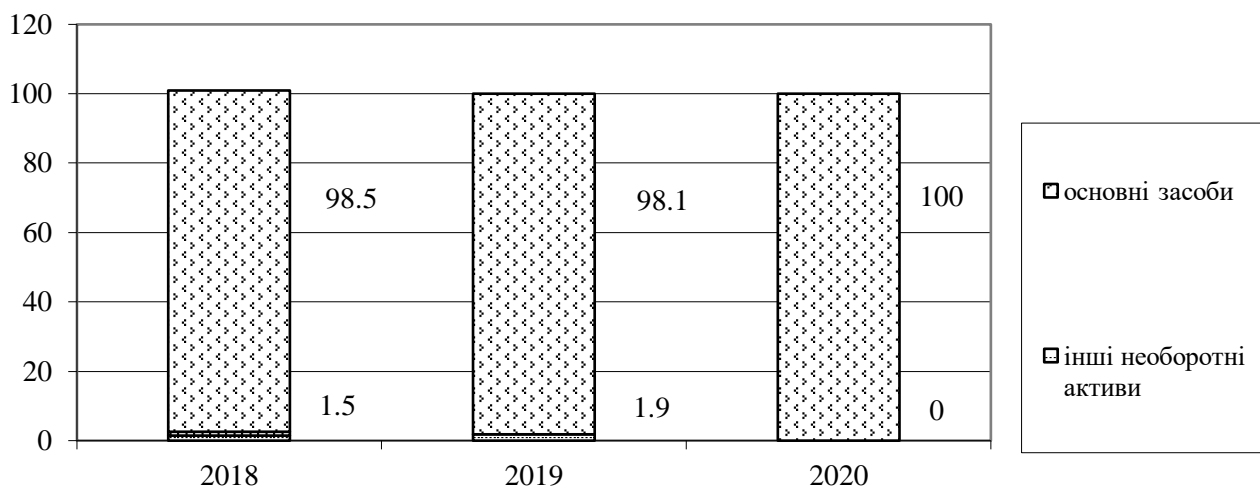

Рисунок 2.2 – Структура необоротних активів ТОВ «Прадо» за 2018-2020 рр., %

Джерело: сформовано автором самостійно

В складі оборотних активів (табл. 2.8) переважають запаси, які займають майже 55% в загальній сумі, та грошові кошти та їх еквіваленти, які займають у структурі від 22% до 40%.

Слід зазначити, що велика частка дебіторської заборгованості робить дане підприємство менш привабливим для зовнішнього фінансування, хоча ТОВ «Прадо» значно зменшив її питому частку за 2020 рік.

Таблиця 2.7 – Аналіз динаміки оборотних активів ТОВ «Прадо» за 2018-2020 рр., тис. грн.

Показники	2018	2019	2020	Відхилення, (+;-)	
				2019-2018	2020-2019
Запаси	558,8	720,7	690,3	+161,9	-30,4
Поточна дебіторська заборгованість	576,0	289,4	109,9	-286,6	-179,5
Гроші та їх еквіваленти	858,7	288,9	564,5	-569,8	+275,6
Інші оборотні активи	10,1	7,0	7,7	-3,1	+0,7
Оборотні активи, разом	2003,6	1306,0	1372,4	-697,6	+66,4

Джерело: складено автором на основі [22]

Інші оборотні активи у 2018-2020 роках склали незначні суми від 7,0 тис. грн., або 0,5% у питомій вазі у 2019 році, та 7,7 тис. грн., або 0,6% у питомій вазі у 2020 році відповідно. У 2020 році вона підвищилась, що за даних умов є негативним і може бути причиною погіршення платоспроможності підприємства.

Таблиця 2.8 – Аналіз структури оборотних активів ТОВ «Прадо» за 2018-2020 рр., тис. грн., %

Показники	2018 рік		2019 рік		2020 рік		Відхилення (+;-)	
	сума	%	сума	%	сума	%	2019-2018	2020-2019
Запаси	558,8	27,9	720,7	55,2	690,3	50,3		-4,9
Поточна дебіторська заборгованість	576,0	28,7	289,4	22,2	109,9	8,0	-6,5	-14,2
Гроші та їх еквіваленти	858,7	42,9	288,9	22,1	564,5	41,1		19,0
Інші оборотні активи	10,1	0,5	7,0	0,5	7,7	0,6	-	+0,1
Оборотні активи, разом	2003,6	100,0	1306,0	100,0	1372,4	100,0	×	×

Джерело: складено автором на основі [22]

Для наочності цифровий матеріал табл. 2.8. представимо на рис. 2.3.

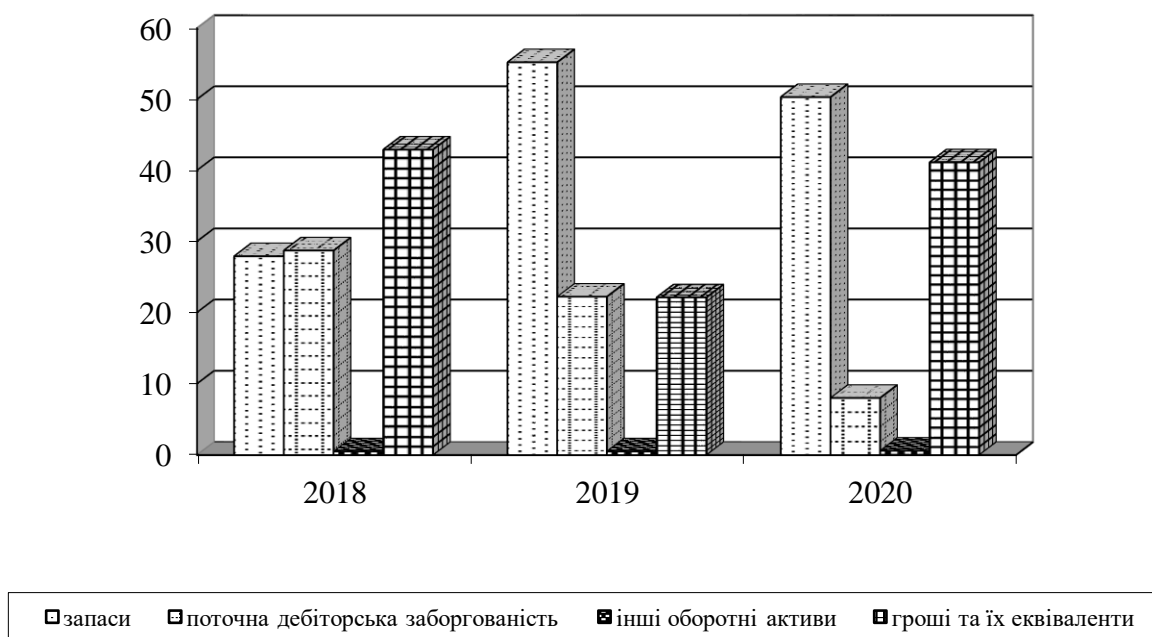

Рисунок 2.3 – Структура оборотних активів ТОВ «Прадо» за 2018-2020 рр., %

Джерело: сформовано автором самостійно

Проаналізуємо структуру активів підприємства ТОВ «Прадо» на основі коефіцієнтів постійності та мобільності, співвідношення оборотних і необоротних активів (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 – Коефіцієнтний аналіз активів ТОВ «Прадо» за 2019-2020 роки

Показники	2018	2019	2020	Відхилення (+;-)	
				2019-2018	2020-2019
Коефіцієнт постійності	20,7	23,8	16,9	+3,1	-6,9
Коефіцієнт мобільності	79,3	76,2	83,1	-3,1	+6,9
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	3,8	3,2	4,9	-0,6	+1,7

Джерело: складено автором самостійно

Коефіцієнт співвідношення оборотних та необоротних активів має неоднозначну тенденцію зміни, якщо у 2019 році він становив 3,2, то у 2020 році збільшився до 4,9. Зменшення показника у 2019 році оцінюється негативно, оскільки може свідчити про зниження ліквідності балансу. Для наочності цифрові дані табл. 2.9 представимо на рис. 2.4.

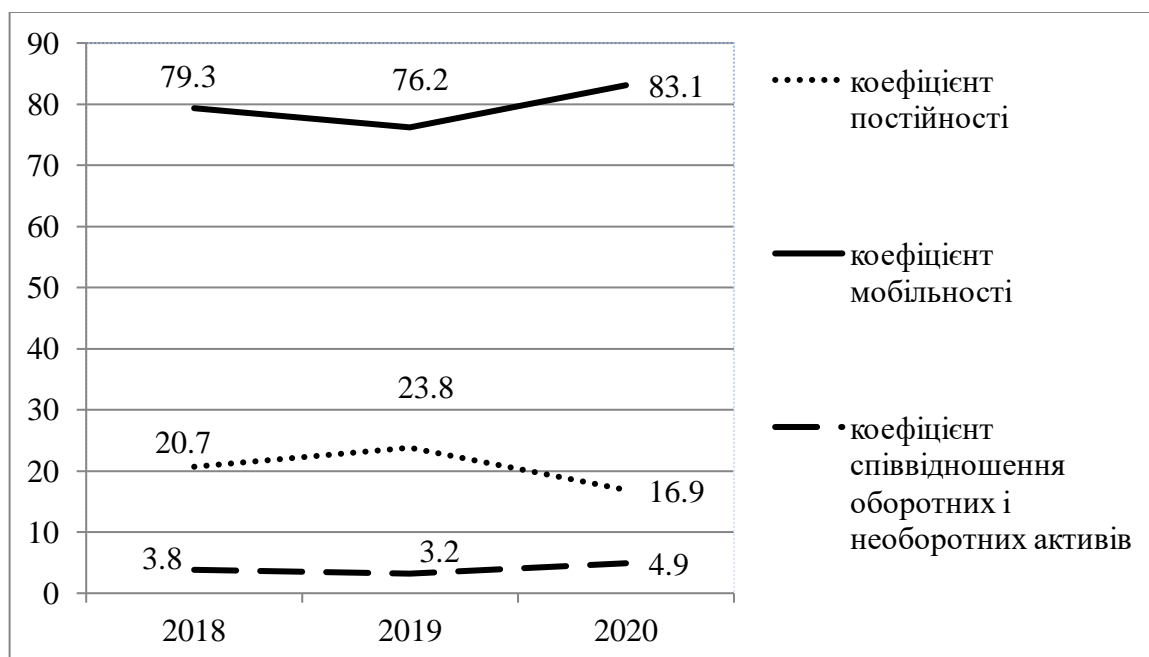

Рисунок 2.4 – Графічне зображення коефіцієнтного аналізу активів ТОВ «Прадо» за 2018-2020 рр.

Джерело: сформовано автором самостійно

Коефіцієнт постійності вказує нам на частку необоротних активів у майні підприємства. Як бачимо, показник також неоднозначно змінювався, позитивним оцінюється його зростання у 2019 році, оскільки свідчить про зростання виробничого потенціалу підприємства. Оберненим показником до коефіцієнту постійності є коефіцієнт мобільності, який протягом усього періоду є доволі високим і вказує на те, що майно підприємства може змінити структуру протягом короткого періоду часу.

Отже, дослідження стану та структури активів є різноплановим процесом, оскільки під час його здійснення необхідно дати оцінку обсягу, структури та динаміки оборотних та необоротних активів, вивчити технічний стан основних засобів, темпів, форм і способів їх оновлення; визначити рівень використання основних засобів і факторів, що на нього впливають тощо.

Здійснивши аналіз стану та структури активів на прикладі ТОВ «Прадо» за 2018-2020 роки, ми виявили, що на підприємстві спостерігалось скорочення вартості балансу у 2020 році. Основною причиною такої негативної тенденції є зниження суми необоротних активів на 128,6 тис. грн. у 2020 році. Щодо стану основних засобів, то більша їх частина непридатна для використання та потребує оновлення й модернізації, тому зменшилась ефективність використання основних засобів.

При аналізі динаміки необоротних активів виявлено, що підприємство значно погіршило своє фінансове положення за 2020 рік. Зменшення необоротних активів на період з 2019 до 2020 року складає 68,4% (в абсолютній сумі 128,6 тис. грн.), що є негативним фактом.

Процес аналізу структури капіталу та його вплив на фінансово-господарську діяльність підприємства нами розглянуто на прикладі ТОВ «Прадо». Спочатку проаналізуємо динаміку і структуру пасивів базового підприємства за 2019-2020 роки (табл. 2.10-2.11).

Для належної оцінки тенденцій розвитку пасивів підприємства ТОВ «Прадо», на нашу думку, доцільно провести аналіз форми № 1-мс «Баланс» підприємства за 2018-2020 роки (див. дод. Д1-Д3).

Дані про результати аналізу пасивів підприємства наведені в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 – Аналіз динаміки пасивів ТОВ «Прадо» за 2018-2020 рр., тис. грн.

Показники	2018	2019	2020	Відхилення (+;-)	
				2019-2018	2020-2019
Власний капітал	2185,5	1467,5	1365,7	-718,0	-101,8
Поточні зобов'язання	342,4	245,4	285,0	-97,0	+39,6
Пасиви разом	2527,9	1712,9	1650,7	-815,0	-62,2

Джерело: складено автором на основі [22]

З даних таблиці 2.10 можна констатувати, що аналіз динаміки джерел майна підприємства свідчить про зменшення власних коштів з 2019 по 2020 роки на 6,9% (в абсолютній сумі 101,8 тис. грн.), а з 2018 по 2019 роки – на 32,8% (в абсолютній сумі 718,0 тис. грн.). ТОВ «Прадо» не має своїх довгострокових зобов'язань за 2018-2020 роки. Проте поточні зобов'язання за 2019 рік зменшились на 28,3% (в абсолютній сумі 97,0 тис. грн.), а за 2020 рік збільшились на 16,1% (в абсолютній сумі на 39,6 тис. грн.).

Поточні зобов'язання товариства з 2019 по 2020 роки збільшились на 39,6 тис. грн., або на 3,0 п.п.

Таблиця 2.11 – Аналіз структури пасивів ТОВ «Прадо» за 2018-2020 рр., тис. грн., %

Показники	2018		2019		2020		Відхилення	
	сума	%	сума	%	сума	%	2019-2018	2020-2019
Власний капітал	2185,5	86,5	1467,5	85,7	1365,7	82,7	-0,8	-3,0
Поточні зобов'язання	342,4	13,5	245,4	14,3	285,0	17,3	+0,8	+3,0
Пасиви разом	2527,9	100,0	1712,9	100,0	1650,7	100,0	×	×

Джерело: складено автором на основі [22]

З даних таблиці 2.11 можна констатувати, аналіз структури джерел майна ТОВ «Прадо» показує, що в його складі переважає власний капітал, частка якого зменшилась за 2019-2020 роки з 85,7% до 82,7%, а за 2018-2019 роки на 0,8 п.п., тобто з 86,5% до 85,7%, що є негативним для підприємств даної галузі. Зменшення частки власного капіталу складає в 2020 р. 3,0 п.п.

Для наочності цифрові дані табл. 2.11 представимо на рис. 2.5.

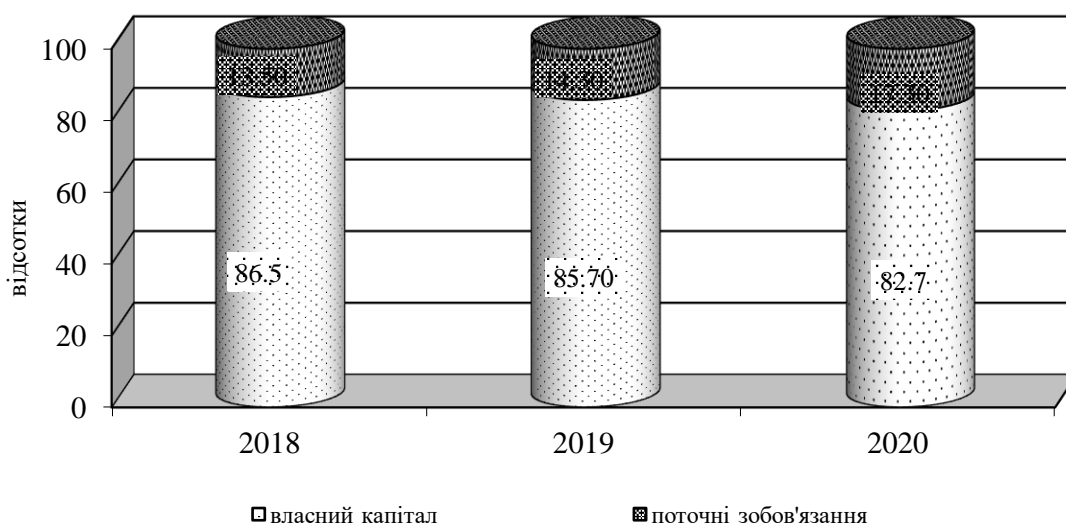

Рисунок 2.5 – Динаміка структури пасивів ТОВ «Прадо» у 2018-2020 рр., %

Джерело: сформовано автором самостійно

У таблиці 2.12 наведено аналіз динаміки товариства, а у таблиці 2.13 – структури власного капіталу ТОВ «Прадо» за 2018-2020 рр.

З даних табл. 2.12 спостерігаємо, що зареєстрований (статутний) капітал ТОВ «Прадо» протягом 2018-2020 рр. не змінився і не вплинув на структуру власного капіталу товариства.

Щодо нерозподіленого прибутку, то спочатку спостерігаємо прибуток у 2018 році у сумі 310,5 тис. грн., а потім бачимо непокритий збиток на суму 407,5 тис. грн. у 2019 році та 509,3 тис. грн. у 2020 році. Це свідчить про погіршення прибутковості діяльності ТОВ «Прадо».

Таблиця 2.12 – Аналіз динаміки власного капіталу ТОВ «Прадо» за 2018-2020 рр., тис. грн.

Показники	2018	2019	2020	Відхилення (+;-)	
				2019-2018	2020-2019
Капітал	1875,0	1875,0	1875,0	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	310,5	(407,5)	(509,3)	-718,0	-101,8
Власний капітал разом	2185,5	1467,5	1365,7	-718,0	-101,8

Джерело: складено автором на основі [22]

Аналіз структури власного капіталу ТОВ «Прадо» показує, що в його складі переважає зареєстрований (статутний) капітал, частка якого збільшилась за 2019-2020 роки з 127,8% до 137,3%, що є позитивним для підприємств даної галузі. Зменшення частки непокритого збитку складає в 2020 р. 9,5 п.п.

Таблиця 2.13 – Аналіз структури власного капіталу ТОВ «Прадо» за 2018-2020 рр., тис. грн., %

Показники	2018		2019		2020		Відхилення	
	сума	%	сума	%	сума	%	2019-2018	2020-2019
Капітал	1875,0	85,8	1875,0	127,8	1875,0	137,3	+42,0	+9,5
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	310,5	14,2	(407,5)	-27,8	(509,3)	-37,3	-42,0	-9,5
Власний капітал разом	2185,5	100,0	1467,5	100,0	1365,7	100,0	×	×

Джерело: складено автором на основі [22]

Далі проаналізуємо поточні зобов'язання ТОВ «Прадо» за 2018-2020 роки через аналіз їх динаміки і структури (табл. 2.14-2.15).

Таблиця 2.14 – Аналіз динаміки поточних зобов'язань ТОВ «Прадо» за 2018-2020 рр., тис. грн.

Показники	2018	2019	2020	Відхилення (+;-)	
				2019-2018	2020-2019
Поточна кредиторська заборгованість за:					
- товари, роботи, послуги	193,8	217,8	268,3	+24,0	+50,5
- розрахунками з бюджетом	19,8	15,0	-	-4,8	-15,0
- розрахунками зі страхування	2,6	2,6	3,4	-	+0,8
- розрахунками з оплати праці	9,9	10,0	13,3	+0,1	+3,3
Інші поточні зобов'язання	116,3	-	-	-116,3	-116,3
Усього поточні зобов'язання	342,4	245,4	285,0	-97,0	+39,6

Джерело: складено автором на основі [22]

Для наочності цифрові дані табл. 2.13 представимо на рис. 2.6.

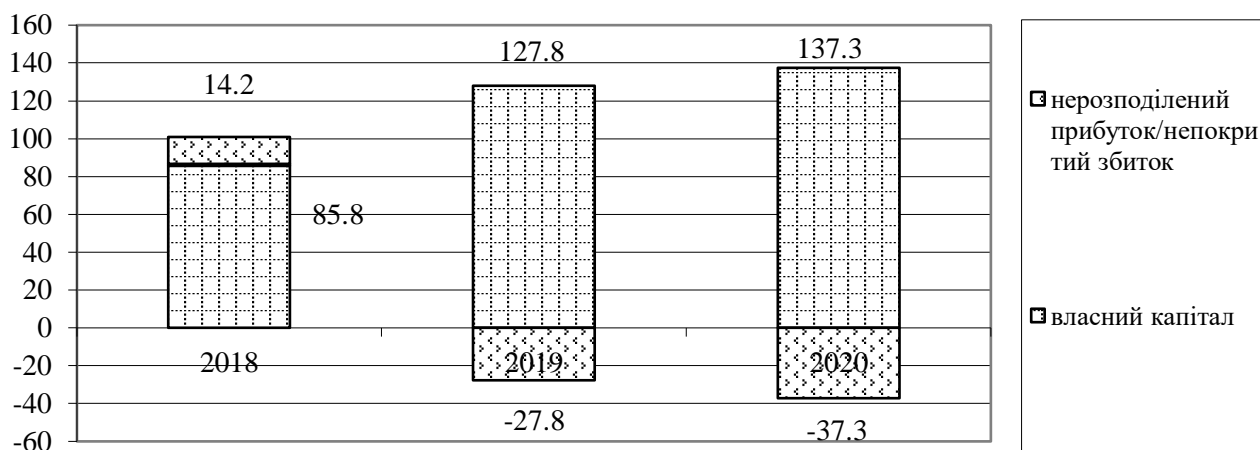

Рисунок 2.6 – Структура власного капіталу ТОВ «Прадо» за 2018-2020 рр., %

Джерело: сформовано автором самостійно

Слід зазначити з даних табл. 2.14, що зростання поточних зобов'язань ТОВ «Прадо» за 2020 рік відбулося за рахунок кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 23,2% (в абсолютній сумі на 50,5 тис. грн.), за 2019 рік – на 12,4% (в абсолютній сумі 24,0 тис. грн.) відповідно; розрахунками зі страхування на 0,8 тис. грн. за 2020 рік та розрахунками з оплати праці на 3,3 тис. грн., за 2019 рік – на 1,0% (в абсолютній сумі на 0,1 тис. грн.) відповідно, хоча і відбулося зменшення розрахунків з бюджетом в абсолютній сумі -15,0 тис. грн. за 2020 рік й на 4,8 тис. грн. за 2019 рік та інших поточних зобов'язань на 62%, або на 116,3 тис. грн. за 2019-2020 роки.

Таблиця 2.15 – Аналіз структури поточних зобов'язань ТОВ «Прадо» за 2018-2020 рр., тис. грн., %

Показники	2018		2019		2020		Відхилення	
	сума	%	сума	%	сума	%	2019-2018	2020-2019
Поточна кредиторська заборгованість за:								
- товари, роботи, послуги	193,8	56,5	217,8	88,8	268,3	94,1	+32,3	+5,4
- розрахунками з бюджетом	19,8	5,8	15,0	6,1	-	-	+0,3	-6,1
- розрахунками зі страхування	2,6	0,8	2,6	1,1	3,4	1,2	+0,3	+0,1
- розрахунками з оплати праці	9,9	2,9	10,0	4,1	13,3	4,7	+1,2	+0,6
Інші поточні зобов'язання	116,3	34,0	-	-	-	-	-34,0	-
Усього поточні зобов'язання	342,4	100,0	245,4	100,0	285,0	100,0	×	×

Джерело: складено автором на основі [22]

З даних табл. 2.15 можна зробити наступні висновки: поточні зобов'язання ТОВ «Прадо» збільшились на 39,6 тис. грн. В їх складі найбільшу питому вагу в 2019 році займала поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги 88,8%, а в 2020 році відповідно 94,1%. Довгострокові зобов'язання та інші поточні зобов'язання за 2019-2020 роки відсутні. Розрахунки зі страхування за 2018-2020 роки займали 0,81-1,2%, а розрахунки з оплати праці відповідно 2,9-4,7%. Інші поточні зобов'язання за 2019-2020 роки відсутні, проте за 2018 рік їх питома вага складала аж 34,0%.

Для наочності цифровий матеріал табл. 2.15. представимо на рис. 2.7.

Рисунок 2.7 – Структура оборотних активів ТОВ «Прадо» за 2018-2020 рр., %

Джерело: сформовано автором самостійно

Таким чином, базове підприємство – Товариство з обмеженою відповідальністю «Прадо» – відноситься до переробної галузі, зокрема виробництво хімічних речовин і хімічної продукції, є приватним за формою власності. В кваліфікаційній роботі здійснено аналіз основних фінансово-економічних показників його діяльності за 2018-2020 роки. ТОВ «Прадо» збільшило обсяг реалізації товарної продукції за період, що аналізується. Собівартість продукції підприємства зменшилась на 6,1% за рахунок збільшення обсягів виробництва. Однак, слід зазначити, що товариство є збитковим, що також є негативним фактором. Чисельність штатних робітників не змінилась. Проте, на нашу думку, негативним фактором в діяльності підприємства є великий відсоток зносу основних засобів, який складає більше ніж 50%, що є типовим для підприємств певної галузі.

Не дивлячись на підтримку розвитку підприємств малого бізнесу, підприємці працюють в середовищі підвищеного ризику та невизначеності. Незважаючи на наявність слабких сторін, загроз зовнішнього середовища і

виходячи з тенденції розвитку економіки міста, можна зробити висновок: малий бізнес в м. Кривий Ріг є пріоритетним сектором і потребує всебічної підтримки та розвитку. Тому перспективи розвитку підприємництва безпосередньо залежать від нівелювання зовнішніх загроз, зменшення слабких сторін за рахунок використання та збільшення сильних та ефективного використання позитивних впливів за допомогою системи заходів державної підтримки малого підприємництва на муніципальному рівні.

Отже, однією з основних категорій ефективності діяльності підприємства є власний капітал. Аналіз ефективності використання останнього на підприємстві здійснюється за допомогою низки методик та розрахунку основних показників, які демонструють ефективність використання власного капіталу. Зокрема встановлено, що одним з найефективніших методів аналізу управління власним капіталом є інтегральний.

Показники ефективності використання власного капіталу характеризують його здатність генерувати необхідний прибуток у процесі господарської діяльності підприємства і визначають загальну ефективність його використання.

У подальших дослідженнях буде розглядатись та аналізуватись процес управління платоспроможності ТОВ «Прадо» з метою визначення шляхів її підвищення.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «ПРАДО»

«Аналізом платоспроможності підприємства займаються не тільки керівники і відповідні служби підприємства, а і його засновники, інвестори з метою вивчення ефективності використання ресурсів, підприємства – для оцінки умов кредитування, визначення ступеня ризику, постачальники – для своєчасного отримання платежів, податкові інспекції – для виконання плану надходження коштів до бюджету і т. д. Відповідно до цього, аналіз поділяється на внутрішній і зовнішній» [25, с. 97].

«Під час аналізу платоспроможності, крім кількісних показників, слід вивчити якісні характеристики, котрі не мають кількісних змін, які можуть бути охарактеризовані як залежні від фінансової гнучкості підприємства» [26, с. 53-54]. «Фінансова гнучкість характеризується здатністю підприємства протистояти несподіваним перервам у надходженні грошових коштів у зв'язку з непередбаченими обставинами. Це означає здатність брати в борг із різних джерел, збільшувати акціонерний капітал, продавати і переміщати активи, змінювати рівень і характер діяльності підприємства, щоб вистояти в умовах, що змінюються» [27, с. 90].

Практичне застосування методики проведення аналізу фінансової стійкості та платоспроможності підприємства будемо здійснювати на базовому підприємстві – ТОВ «Прадо».

Джерелом інформації для проведення аналізу фінансової стійкості та платоспроможності ТОВ «Прадо» є баланс підприємства станом за 2018-2020 років (ф. 1-мс) та звіт про фінансові результати за 2020 рік (див. дод. Д1-Д3). Баланс підприємства на 31.12.2020 року для цілей аналізу трансформований бухгалтерською службою підприємства у відповідності до вимог національних стандартів бухгалтерського обліку.

Аналіз фінансових коефіцієнтів (R-аналіз) базується на розрахунку співвідношення різних абсолютних показників фінансової діяльності підприємства між собою. У процесі використання цієї системи аналізу визначаються різні відносні показники, що характеризують результативність використання капіталу підприємства, платоспроможність підприємства та рівень його фінансової стійкості.

Динаміку коефіцієнтів ліквідності, фінансової стійкості та платоспроможності ТОВ «Прадо» приведено у таблицях 3.1-3.3. Розпочнемо з аналізу ліквідності підприємства за 2018-2020 роки (табл. 3.1, рис. 3.1).

Коефіцієнт поточної ліквідності у досліджуваному періоді має тенденцію до зниження і станом на 31.12.2020 р. сягає 4,8154, зменшившись у порівнянні з попереднім періодом на 0,3182 проц. пункти, або на 6,2%. Показник свідчить, що ТОВ «Прадо» має ресурси, які можуть бути використані для погашення його поточних зобов'язань протягом року навіть у випадку несвоєчасної сплати боргів дебіторами.

Таблиця 3.1 – Динаміка коефіцієнтів ліквідності ТОВ «Прадо» за 2018-2020 роки

Найменування показника	2018	2019	2020	Відхилення абсолютне, п.п.	
				2019-2018	2020-2019
Коефіцієнт поточної ліквідності	5,8516	5,1336	4,8154	-0,7180	-0,3182
Коефіцієнт швидкої ліквідності	4,2196	2,3851	2,3933	-1,8345	+0,0082
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	2,5079	1,1773	1,9807	-1,3306	+0,8034
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	2,97	1,33	0,41	-1,64	-0,92

Джерело: складено автором на основі [18; 22]

Отримані дані показують, що протягом 2018-2020 років компанія не могла вчасно відповідати за своїми поточними зобов'язаннями. На кінець року в компанії залишилося лише 4,81 гривень на кожен гривню поточних зобов'язань. Це веде до зниження довіри до компанії. У разі виникнення системної кризи ліквідності компанія може бути оголошена банкрутом.

Динаміка коефіцієнта швидкої ліквідності ТОВ «Прадо» у досліджуваному періоді свідчить, що підприємство спроможне покрити короткострокові зобов'язання лише за рахунок грошових коштів та дебіторської заборгованості, тобто, без врахування товарних запасів.

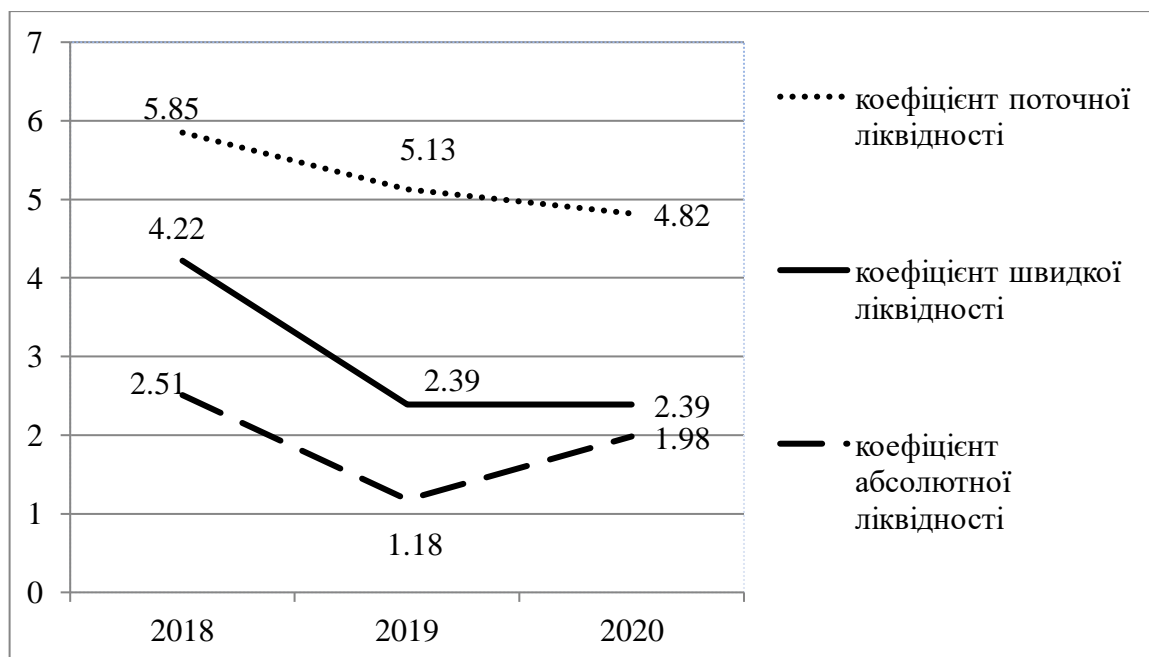

Рисунок 3.1 – Графічне зображення коефіцієнтного аналізу ліквідності ТОВ «Прадо» за 2018-2020 рр.

Джерело: сформовано автором самостійно

З даних табл. 3.1 та рис. 3.1 видно, що в 2020 р. коефіцієнт швидкої ліквідності знаходився в межах нормативного значення, і на кожную гривню поточних зобов'язань припадає 2,39 гривні високоліквідних оборотних активів. З 2020 року ситуація майже не змінилася, і досліджуваний показник компанії ТОВ «Прадо» знаходився в межах нормативного значення. Це означає, що в компанії не було проблеми з платоспроможністю.

Отримані дані показують, що в 2019 р на кожную гривню поточних зобов'язань припадає близько 1,17 гривні грошових коштів та їх еквівалентів. Таким чином, ТОВ «Прадо» могло відповідати за своїми зобов'язаннями в 2018-2019 рр. У досліджуваному періоді коефіцієнт абсолютної ліквідності ТОВ «Прадо» неоднозначно зростав і станом на 31.12.2020 р. сягнув 1,98, збільшившись у порівнянні з попереднім періодом на 0,80 проц. пункти, або на 68,24%. Це свідчить, що ТОВ «Прадо» спроможне негайно розрахуватися за короткостроковими зобов'язаннями. «На негативну оцінку заслуговує значне перевищення показником свого критичного значення, що свідчить про нераціональність використання грошових коштів» [18].

Отже, що в 2019 р. політика комерційного кредитування ТОВ «Прадо» була більш-менш збалансованою. Однак в 2020 р ситуація погіршилася і на кожную гривню дебіторської заборгованості за отримані товари та послуги припадає 0,41 гривні кредиторської заборгованості. З урахуванням низького показника поточної ліквідності таке значення співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості говорить про кризу ліквідності ТОВ «Прадо». Це може мати тривалі негативні наслідки, тому необхідно вирішити проблему якомога швидше. «Причиною є занадто великий розмір запасів і недостатній розмір грошових коштів та їх еквівалентів. Для вирішення проблеми необхідно удосконалити поточну політику формування виробничих запасів у товариства» [18].

Наступним кроком є проведення коефіцієнтного аналізу платоспроможності (фінансової стійкості) ТОВ «Прадо» за 2018-2020 роки. Динаміку коефіцієнтів платоспроможності (фінансової стійкості) ТОВ «Прадо» наведено у таблиці 3.2 та рисунку 3.2.

Таблиця 3.2 – Динаміка коефіцієнтів платоспроможності (фінансової стійкості) ТОВ «Прадо» за 2018-2020 роки

Найменування показника	2018	2019	2020	Відхилення абсолютне, п.п.	
				2019-2018	2020-2019
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	-1,38	0,53	0,83	+1,91	+0,30
Маневреність робочого капіталу	0,34	0,68	0,63	+0,34	-0,04
Маневреність власних обігових коштів	0,52	0,27	0,52	-0,24	+0,25

1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	2,97	1,47	1,58	-1,50	+0,10
Коефіцієнт покриття запасів	3,32	1,77	1,96	-1,55	+0,19
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,86	0,86	0,83	-0,01	-0,03
Коефіцієнт фінансової залежності	0,14	0,14	0,17	+0,01	+0,03
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,16	0,17	0,21	+0,01	+0,04

Джерело: складено автором на основі [18; 22]

Аналізуючи таблицю 3.2, ми бачимо, що коефіцієнт фінансової залежності ТОВ «Прадо» станом на 31.12.2020 р. в порівнянні з попереднім періодом збільшився на 0,03 проц. пункти, або на 20,51%, що свідчить про збільшення питомої ваги власного капіталу у валюті балансу та про зростання незалежності підприємства від зовнішніх кредиторів. Незначне зниження коефіцієнта фінансової незалежності (автономії) на 0,03 проц. пункти, або на 3,43% станом на 31.12.2020 р. в порівнянні з 31.12.2019 р. суттєво не впливає на фінансову стійкість підприємства ТОВ «Прадо», оскільки показник із значним запасом перевищує своє критичне значення.

Коефіцієнт маневрування ТОВ «Прадо» протягом усього періоду дослідження має тенденцію до зростання, що вказує на підвищення мобільності використання власного капіталу і заслуговує на позитивну оцінку, але ще досить значна частина власних коштів залишається капіталізованою. Отже, маневреність власного капіталу ТОВ «Прадо» є достатньою, і значення знаходиться вище нормативного значення протягом 2018-2020 рр.

Динаміка коефіцієнта питомої ваги власного капіталу в оборотних активах свідчить про спроможність ТОВ «Прадо» проводити незалежну фінансову політику, оскільки коефіцієнт станом на 31.12.2020 р. в порівнянні з попереднім періодом збільшився на 0,30 проц. пункти. Протягом 2019-2020 років коефіцієнт вищий нормативного і компанія здатна профінансувати 53-83% всіх своїх оборотних активів за рахунок власного капіталу. Залежність від позикового капіталу є прийнятною. Проте в 2018 році значення коефіцієнта було від'ємним -1,38.

Динаміка коефіцієнта фінансової стійкості свідчить, що ТОВ «Прадо» має достатній запас фінансової стабільності та є незалежним від зовнішніх фінансових джерел, оскільки показник протягом усього досліджуваного періоду із значним запасом перевищує своє критичне значення (станом на 31.12.2020 р. відхилення становить 0,04 проц. пункти).

Динаміка коефіцієнта загальної заборгованості протягом досліджуваного періоду вказує на низьку питому вагу позикового капіталу у активах ТОВ «Прадо». Так, станом на 31.12.2020 р. в порівнянні з попереднім періодом

показник зменшився на 0,10 проц. пункти, або на 7,04% і склав 1,58 відсотка. Коефіцієнт свідчить про те, що ТОВ «Прадо» не використовує переваги, що притаманні зовнішньому фінансуванню, а тому обмежує темпи зростання обсягів своєї діяльності.

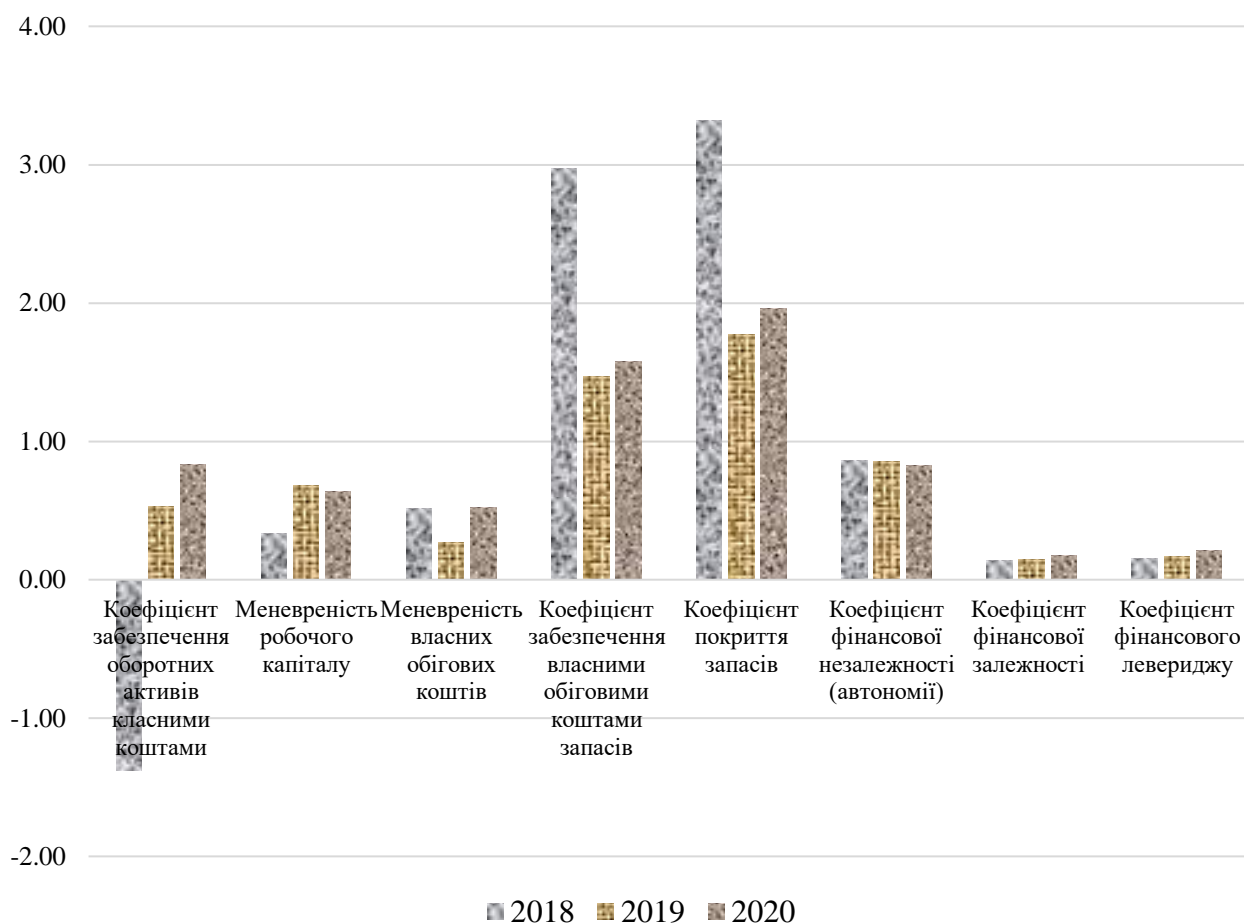

Рисунок 3.2 – Графічне зображення коефіцієнтного аналізу платоспроможності (фінансової стійкості) ТОВ «Прадо» за 2018-2020 роки

Джерело: сформовано автором самостійно

Динаміку коефіцієнтів ділової активності ТОВ «Прадо» приведено у таблиці 3.3 та рисунку 3.3.

Дані табл. 3.3 показують, що ефективність використання активів ТОВ «Прадо» підвищується. Якщо в 2018 р на кожен гривню залучених коштів було надано послуг на суму 1,18 гривень, то в 2020 р – вже 1,32. Для подальшого підвищення показника можна продати частину активів, які не використовуються.

Ефективність управління основними засобами в товаристві зростає. У 2018-2019 роках було вироблено продукції та надано послуг на суму 5,77 гривні на кожен використований гривню основних засобів. З 2020 року показник зростає до 7,84 гривню. Причиною такої тенденції є оптимізація структури основних засобів – зайві були продані. Також спостерігається підвищення обсягу продажів.

Таблиця 3.3 – Динаміка коефіцієнтів ділової активності ТОВ «Прадо» за 2018-2020 роки

Найменування показника	2018	2019	2020	Відхилення абсолютне, п.п.	
				2019-2018	2020-2019
Оборотність активів (обороті), ресурсовіддача, коефіцієнт трансформації	1,18	1,34	1,32	+0,17	-0,02
Фондовіддача	5,76	5,77	7,84	+0,01	+2,07
Коефіцієнт оборотності обігових коштів (обороті)	1,48	1,76	1,59	+0,28	-0,17
Період одного обороту обігових коштів (днів)	243	204	226	-38	+22
Коефіцієнт оборотності запасів (обороті)	-3,24	-2,42	-2,37	+0,82	+0,05
Період одного обороту запасів (днів)	-111	-149	-152	-38	-3
Коефіцієнт оборотності власного капіталу (оборотність)	1,36	1,57	1,60	+0,21	+0,03

Джерело: складено автором на основі [18; 22]

Отримані дані показують, що ефективність використання оборотних активів ТОВ «Прадо» знижується. Якщо в 2019 р на кожен гривню оборотних активів продано товарів і послуг на суму 1,76 гривні, то в 2020 р – тільки на 1,59 гривні. Головним фактором зниження показника є постійне зменшення суми дебіторської заборгованості за товари і послуги.

Ефективність управління оборотними активами в ТОВ «Прадо» підвищується. Якщо в 2018 р. оборотні активи в середньому здійснювали один оборот протягом 243 днів, то в 2020 р. – протягом 226 днів. Причиною такої тенденції є підвищення обсягу збуту при відносно стабільному рівні оборотних активів.

Неможливо зробити однозначний висновок про ефективність управління запасами ТОВ «Прадо». Оборотно-запасовий коефіцієнт має від'ємне значення протягом періоду, що досліджується: якщо в 2018 році значення складало -3,24, то вже в 2020 році -2,37 обороти в рік. За 2019-2020 роки відбувається постійне зниження рівня виробництва і збуту. Для формування точних висновків про ефективність управління запасами необхідно провести більш детальне дослідження. Для цього проаналізуємо показник періоду обороту запасів.

Ефективність управління запасами знижується в ТОВ «Прадо». Про це свідчить від'ємне значення протягом 2018-2020 роки. Так, у 2018 році це складало -111 днів, а в 2020 році вже -152 днів. Причиною такої тенденції є зниження обсягу виробництва і збуту, в той час як нормативи формування запасів залишилися на попередньому рівні. Необхідно їх переглянути і працювати в напрямку підвищення оборотності запасів і зниження періоду

одного обороту запасів.

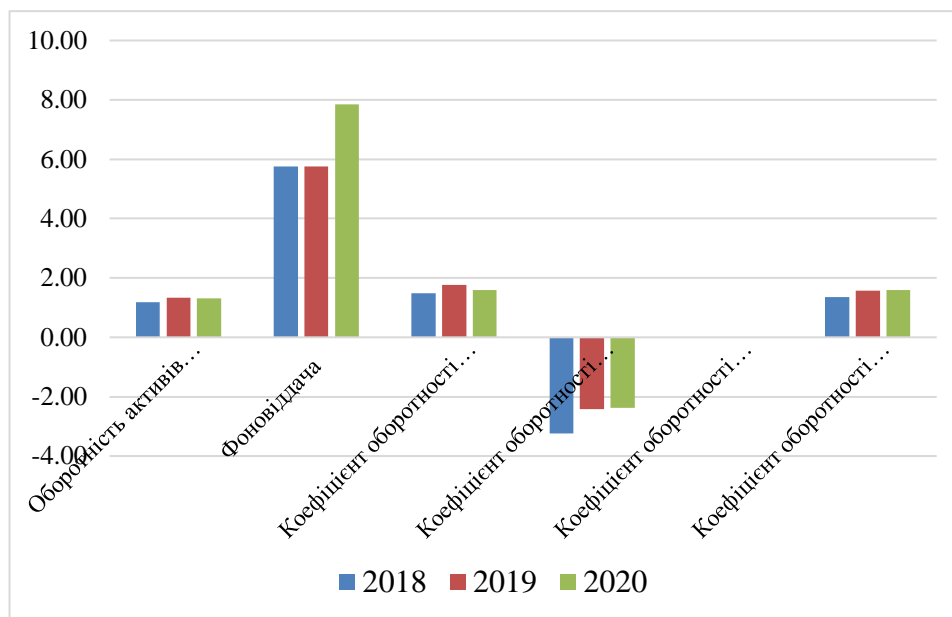

Рисунок 3.3 – Графічне зображення коефіцієнтів ділової активності ТОВ «Прадо» за 2018-2020 роки

Джерело: сформовано автором самостійно

Оборотність власного капіталу ТОВ «Прадо» за 2018-2020 роки зростає. Якщо за 2018 рік оборотність склала 1,36, то на кінець періоду дослідження було вироблено товарів і надано послуг на суму 1,60 гривень на кожен гривню залучених коштів власників.

«Для визначення загального рівня фінансової стійкості підприємств, пропонується використання деякого інтегрального показника, на основі якого можна зробити однозначний висновок щодо пріоритетності одного промислового підприємства над іншим. В основі такого показника полягає ідея перетворення натуральних значень кожного критерію фінансової стійкості в безрозмірний вид та подальше обчислення інтегрального показника» [28].

На основі коефіцієнтів платоспроможності (фінансової стійкості) ТОВ «Прадо» здійсимо оцінку фінансової стабільності підприємства з допомогою інтегрального коефіцієнта (формула 3.1).

$$I = \sum_{i=1}^n \left(1 - \frac{K}{N}\right)^2$$

де N – оптимальне значення коефіцієнта.

Станом на 31.12.2018 р.:

$$\left(1 - \frac{0,83}{0,7}\right)^2 + \left(1 - \frac{0,17}{2}\right)^2 + \left(1 - \frac{0,21}{1}\right)^2 + \left(1 - \frac{0,0833}{1,5}\right)^2 + \left(1 - \frac{0,0638}{0,7}\right)^2 + \left(1 - \frac{0,0518}{0,4}\right)^2 = 0,034 + 0,837 + 0,624 + 0,892 + 0,933 + 0,826 = 4,146.$$

Станом на 31.12.2019 р.:

$$\left(1 - \frac{0,86}{0,7}\right)^2 + \left(1 - \frac{0,14}{2}\right)^2 + \left(1 - \frac{0,17}{1}\right)^2 + \left(1 - \frac{0,0533}{1,5}\right)^2 + \left(1 - \frac{0,0238}{0,7}\right)^2 + \left(1 - \frac{0,0118}{0,4}\right)^2 = 0,051 + 0,865 + 0,689 + 0,929 + 0,933 + 0,942 = 4,409.$$

Станом на 31.12.2020 р.:

$$\left(1 - \frac{0,83}{0,7}\right)^2 + \left(1 - \frac{0,17}{2}\right)^2 + \left(1 - \frac{0,21}{1}\right)^2 + \left(1 - \frac{0,0482}{1,5}\right)^2 + \left(1 - \frac{0,0239}{0,7}\right)^2 + \left(1 - \frac{0,0198}{0,4}\right)^2 = 0,035 + 0,837 + 0,624 + 0,937 + 0,933 + 0,903 = 4,269.$$

Інтегральні коефіцієнти вказують на те, що у найоптимальнішому фінансовому стані ТОВ «Прадо» перебувало станом на 31.12.2018 р., оскільки тоді інтегральний показник був найближче до свого критичного значення – нуля.

Таким чином, за результатами аналізу та оцінки платоспроможності (фінансової стійкості) ТОВ «Прадо» за 2018-2020 роки можна зробити наступні висновки:

- коефіцієнт поточної ліквідності у досліджуваному періоді має тенденцію до зниження і станом на 31.12.2020 р. сягав 4,8154, зменшившись у порівнянні з попереднім періодом на 0,3182 проц. пункти, або на 6,2%; коефіцієнт швидкої ліквідності знаходився в межах нормативного значення, і на кожну гривню поточних зобов'язань припадає 2,39 гривні високоліквідних оборотних активів; коефіцієнт абсолютної ліквідності ТОВ «Прадо» неоднозначно зростає і станом на 31.12.2020 р. сягнув 1,98, збільшившись у порівнянні з попереднім періодом на 0,80 проц. пункти, або на 68,24%.

- коефіцієнтний аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) ТОВ «Прадо» за 2018-2020 роки показав, що коефіцієнт фінансової залежності ТОВ «Прадо» станом на 31.12.2020 р. в порівнянні з попереднім періодом збільшився на 0,03 проц. пункти, або на 20,51%, що свідчить про збільшення питомої ваги власного капіталу у валюті балансу та про зростання незалежності підприємства від зовнішніх кредиторів; незначне зниження коефіцієнта фінансової незалежності (автономії) на 0,03 проц. пункти, або на 3,43% станом на 31.12.2020 р. в порівнянні з 31.12.2019 р. суттєво не впливає на фінансову стійкість підприємства ТОВ «Прадо», оскільки показник із значним запасом перевищує своє критичне значення; маневреність власного капіталу ТОВ «Прадо» є достатньою, і значення знаходиться вище нормативного значення протягом 2018-2020 рр.; фінансова стійкість ТОВ «Прадо» зростає, адже значення коефіцієнта питомої ваги власного капіталу в оборотних активах виросло з -1,38 в 2018 р. до 0,83 в 2020 р.; динаміка коефіцієнта фінансової стійкості свідчить, що ТОВ «Прадо» має достатній запас фінансової стабільності та є незалежним від зовнішніх фінансових джерел; динаміка коефіцієнта загальної заборгованості протягом досліджуваного періоду вказує на низьку питому вагу позикового капіталу у активах ТОВ «Прадо».

- коефіцієнтний аналіз ділової активності ТОВ «Прадо» показав, що ефективність використання активів ТОВ «Прадо» підвищується; ефективність управління основними засобами в товаристві зростає; ефективність використання оборотних активів та управління запасами ТОВ «Прадо» знижується, а ефективність управління оборотними активами в ТОВ «Прадо»

підвищується; оборотність власного капіталу ТОВ «Прадо» за 2018-2020 роки зростає.

ТОВ «Прадо» є збитковим підприємством та за 2019-2020 роки показує збиток у фінансовій звітності. Результати аналізу відносних показників платоспроможності товариства вказують на фінансову стійкість незважаючи на збиткову діяльність для ТОВ «Прадо».

Для визначення шляхів та напрямів покращення платоспроможності підприємств важливо визначити тенденцію їх розвитку на основі здійснення прогнозування інтегрального показника фінансової стійкості. У найоптимальнішому фінансовому стані ТОВ «Прадо» перебувало станом на 31.12.2018 р., оскільки тоді інтегральний показник був найближче до свого критичного значення – нуля.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

В кваліфікаційній роботі проведено теоретичне дослідження та названо практичні рекомендації щодо забезпечення оптимального управління платоспроможністю підприємства в сучасних умовах господарювання. Результати проведеного дослідження дозволили сформулювати низку висновків, що забезпечують вирішення поставлених завдань відповідно до теми кваліфікаційної роботи.

1. Розглянувши підходи до визначення поняття «платоспроможність» різними авторами, можна зробити висновок, що їх об'єднує однакове розуміння платоспроможності з позиції наявності грошових коштів. Тобто під платоспроможністю слід розуміти здатність підприємства вчасно і в достатніх обсягах розраховуватись по своїм зобов'язанням. Якщо показники платоспроможності підприємства знаходяться на досить високому рівні, можна говорити про те, що воно є фінансово стійким, тобто у нього низька ймовірність збанкрутувати.

2. Платоспроможність – це здатність підприємства оплачувати взяті ним договірні зобов'язання, виконувати зобов'язання перед бюджетом.

3. Товариство з обмеженою відповідальністю «Прадо» – відноситься до переробної галузі, зокрема виробництво хімічних речовин і хімічної продукції, є приватним за формою власності. В кваліфікаційній роботі здійснено аналіз основних фінансово-економічних показників його діяльності за 2018-2020 роки. ТОВ «Прадо» збільшило обсяг реалізації товарної продукції за період, що аналізується. Собівартість продукції підприємства зменшилась на 6,1% за рахунок збільшення обсягів виробництва. Однак, слід зазначити, що товариство є збитковим, що також є негативним фактором. Чисельність штатних робітників не змінилась (9 осіб). Проте, на нашу думку, негативним фактором в діяльності підприємства є великий відсоток зносу основних засобів, який складає більше ніж 50%, що є типовим для підприємств певної галузі.

4. При аналізі динаміки активів ТОВ «Прадо» виявлено, що підприємство значно погіршило своє фінансове положення за 2020 рік. Зменшення необоротних активів на період з 2019 до 2020 рік складає 31,6% (в абсолютній сумі 128,6 тис. грн.), що є негативним фактом. Збільшення оборотних активів за період з 2019 до 2020 років складає 5,1% (в абсолютній сумі 66,4 тис. грн.), що свідчить про економічне зростання.

5. Аналіз динаміки джерел майна підприємства свідчить про зменшення власних коштів з 2019 по 2020 роки на 6,9% (в абсолютній сумі 101,8 тис. грн.). Підприємство не має своїх довгострокових зобов'язань за 2019-2020 роки. Проте поточні зобов'язання збільшились на 16,1% (в абсолютній сумі на 39,6 тис. грн.).

6. Аналіз структури власного капіталу ТОВ «Прадо» показує, що в його складі переважає зареєстрований (статутний) капітал, частка якого збільшилась за 2019-2020 роки з 127,8% до 137,3%, що є позитивним для підприємств даної галузі. Зменшення частки непокритого збитку складає в 2020 р. 9,9 п.п.

7. Поточні зобов'язання ТОВ «Прадо» збільшились на 39,6 тис. грн. В їх складі найбільшу питому вагу в 2019 році займала поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги 88,8%, а в 2020 році відповідно 94,1%. Довгострокові зобов'язання за 2019-2020 роки відсутні. Розрахунки зі страхування за 2019-2020 роки займали 1,1-1,2%, а розрахунки з оплати праці відповідно 4,1-4,7%. Інші поточні зобов'язання за 2019-2020 роки відсутні.

8. Аналіз коефіцієнтів ліквідності ТОВ «Прадо» засвідчив, що коефіцієнт поточної ліквідності у досліджуваному періоді має тенденцію до зниження і станом на 31.12.2020 р. сягав 4,8154, зменшившись у порівнянні з попереднім періодом на 0,3182 проц. пункти, або на 6,2%; коефіцієнт швидкої ліквідності знаходився в межах нормативного значення, і на кожну гривню поточних зобов'язань припадає 2,39 гривні високоліквідних оборотних активів; коефіцієнт абсолютної ліквідності ТОВ «Прадо» неоднозначно зростає і станом на 31.12.2020 р. сягнув 1,98, збільшившись у порівнянні з попереднім періодом на 0,80 проц. пункти, або на 68,24%.

9. Коефіцієнтний аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) ТОВ «Прадо» за 2018-2020 роки показав, що коефіцієнт фінансової залежності ТОВ «Прадо» станом на 31.12.2020 р. в порівнянні з попереднім періодом збільшився на 0,03 проц. пункти, або на 20,51%, що свідчить про збільшення питомої ваги власного капіталу у валюті балансу та про зростання незалежності підприємства від зовнішніх кредиторів; незначне зниження коефіцієнта фінансової незалежності (автономії) на 0,03 проц. пункти, або на 3,43% станом на 31.12.2020 р. в порівнянні з 31.12.2019 р. суттєво не впливає на фінансову стійкість підприємства ТОВ «Прадо», оскільки показник із значним запасом перевищує своє критичне значення; маневреність власного капіталу ТОВ «Прадо» є достатньою, і значення знаходиться вище нормативного значення протягом 2018-2020 рр.; фінансова стійкість ТОВ «Прадо» зростає, адже значення коефіцієнта питомої ваги власного капіталу в оборотних активах виросло з -1,38 в 2018 р. до 0,83 в 2020 р.; динаміка коефіцієнта фінансової стійкості свідчить, що ТОВ «Прадо» має достатній запас фінансової стабільності та є незалежним від зовнішніх фінансових джерел; динаміка коефіцієнта загальної заборгованості протягом досліджуваного періоду вказує на низьку питому вагу позикового капіталу у активах ТОВ «Прадо».

10. Коефіцієнтний аналіз ділової активності ТОВ «Прадо» підтвердив, що ефективність використання активів ТОВ «Прадо» підвищується; ефективність управління основними засобами в товаристві зростає; ефективність використання оборотних активів та управління запасами ТОВ «Прадо» знижується, а ефективність управління оборотними активами в ТОВ «Прадо» підвищується; оборотність власного капіталу ТОВ «Прадо» за 2018-2020 роки зростає.

11. ТОВ «Прадо» є збитковим підприємством та за 2019-2020 роки показує збиток у фінансовій звітності. Результати аналізу відносних показників платоспроможності товариства вказують на фінансову стійкість незважаючи на збиткову діяльність для ТОВ «Прадо». Для визначення шляхів та напрямів покращення платоспроможності підприємств важливо визначити тенденцію їх

розвитку на основі здійснення прогнозування інтегрального показника фінансової стійкості. У найоптимальнішому фінансовому стані ТОВ «Прадо» перебувало станом на 31.12.2018 р., оскільки тоді інтегральний показник був найближче до свого критичного значення – нуля.

12. Не дивлячись на підтримку розвитку підприємств малого бізнесу, підприємці працюють в середовищі підвищеного ризику та невизначеності. Незважаючи на наявність слабких сторін, загроз зовнішнього середовища і виходячи з тенденції розвитку економіки міста, можна зробити висновок: малий бізнес в м. Кривий Ріг є пріоритетним сектором і потребує всебічної підтримки та розвитку. Тому перспективи розвитку підприємництва безпосередньо залежать від нівелювання зовнішніх загроз, зменшення слабких сторін за рахунок використання та збільшення сильних та ефективного використання позитивних впливів за допомогою системи заходів державної підтримки малого підприємництва на муніципальному рівні.

13. Однією з основних категорій ефективності діяльності підприємства є власний капітал. Аналіз ефективності використання останнього на підприємстві здійснюється за допомогою низки методик та розрахунку основних показників, які демонструють ефективність використання власного капіталу. Зокрема встановлено, що одним з найефективніших методів аналізу управління власним капіталом є інтегральний. Показники ефективності використання власного капіталу характеризують його здатність генерувати необхідний прибуток у процесі господарської діяльності підприємства і визначають загальну ефективність його використання.

Для формування ефективної системи управління платоспроможністю підприємства застосуємо світовий досвід управління платоспроможністю (фінансовою стійкістю).

«Проблемам управління платоспроможністю (фінансовою стійкістю) приділяли велику увагу такі зарубіжні економісти, як П. Хорват, Д. Хан, Т. Ройхман, Д. Робертсон, Д. Мерсер та інші. Основна увага приділялася визначенню факторів, які викликають банкрутство та його прогнозування на основі використання методів реструктуризації підприємства [29, с. 88].

Кризові ситуації, у разі відсутності їхньої профілактики, призводять до надлишкового розбалансування підприємства та нездатності забезпечити виробничий процес необхідними фінансовими ресурсами, який можна кваліфікувати як банкрутство підприємства. Англійські та американські дослідники відзначають, що серед зновстворених фірм до кінця другого року доживає не більше 20-30% їхньої загальної кількості. Розроблена ними система банкрутства визначає періодичність закономірності кризових ситуацій.

Становлення ринкової економіки показало, що життєвий цикл національних підприємств не збігається із західними стандартами. З іншого боку, одні й самі процеси можуть стимулювати фінансову стійкість чи послаблювати залежно від поєднання конкретних показників.

«Платоспроможність у межах фінансової стійкості можна розглядати з різних сторін. Однією з них є визначення платоспроможності, тобто можливості забезпечити необхідний рівень фінансової стійкості за рахунок

своєчасного та повного виконання платіжних зобов'язань, що впливають із товарних, кредитних та інших операцій, що мають грошовий характер. Змінюючи форму та умови комерційних угод, і навіть умови формування оборотних коштів, можна вплинути на рівень фінансової стійкості через платоспроможність. Платоспроможність у свою чергу відбиває співвідношення між платежами організації та грошовими надходженнями» [29, с. 89].

«Другий погляд розгляду платоспроможності стосовно фінансової стійкості є визначення її можливості погашати боргові зобов'язання підприємства. У разі платоспроможності проявляється у ліквідності, яка характеризує здатність підприємства у будь-який момент здійснювати необхідні витрати. На рівень ліквідності впливає величина заборгованості, і навіть структура та обсяг ліквідних коштів. Нездатність підприємства своєчасно погасити свої зобов'язання перед кредиторами призводить до його банкрутства» [29]. В даному випадку фінансова стійкість виступає як бар'єр банкрутства і забезпечує виконання майнових претензій у разі їх виникнення.

Сенс управління може бути проілюстрований як кругообіг інформації за двома напрямками (додаток Е).

Напрямок 1 – прийняття рішення з урахуванням досить точних прогнозів, які є якісною оцінкою передбачуваних впливів об'єкт управління. Основою цього контуру є модель об'єкта управління. Напрямок 2 – управління об'єктом: керуючий вплив проводиться на об'єкт управління каналом прямого зв'язку, результати цього впливу сприймаються керуючим об'єктом каналом зворотного зв'язку і перетворюються на нові керуючі дії. «Доцільно сформулювати визначення управління фінансовою стійкістю, вживане за всіма видами її організованих систем: це цілеспрямований інформаційний вплив однієї системи (або підсистеми) на іншу, яка прагне зміни поведінки цієї системи (підсистеми) у певному напрямку» [29].

Наступною рекомендацією є оптимізація оборотності кредиторської заборгованості за рахунок чистого доходу.

За результатами аналізу фінансування поточної діяльності ТОВ «Прадо» встановлено що, на підприємстві спостерігається агресивна модель фінансового управління оборотними активами. «Довгострокові пасиви не є джерелами покриття позаоборотних активів і системної частини поточних активів, тобто того мінімуму, який є необхідним для здійснення господарської діяльності. В цьому випадку чистий оборотний капітал дорівнює цьому мінімуму (ЧОК = системна частина оборотних активів). Частина оборотних активів, яка варіює у повному обсязі покривається поточною кредиторською заборгованістю. З точки зору ліквідності ця стратегія є ризикованою, тому що у реальному житті обмежитися лише мінімумом поточних активів неможливо» [29].

Розглянемо тривалість оборотності кредиторської заборгованості базового підприємства (додаток Ж). Як показав проведений аналіз кредиторської заборгованості ТОВ «Прадо» за три роки, період оборотності скоротився, її оборотність прискорилась. Тривалість оборотності кредиторської заборгованості в 2018 році склала 49,8 днів, в 2019 році – 49,4 днів, в 2020 році – 59,2 днів.

Розрахуємо розмір коштів, що підприємство вилучило зі свого обороту у 2020 році за рахунок прискорення платежів по зобов'язаннях на 13 днів. Для цього використовуємо формулу [30]:

$$\Delta = ЧД / 360 \times (k_{2019} - k_{2020}),$$

де Δ – додатково залучені кошти в оборот підприємства;

$ЧД$ – фактичний чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за 2020 рік;

k_{2020} – період оборотності кредиторської заборгованості за 2020 рік, у днях;

k_{2019} – період оборотності кредиторської заборгованості за 2019 рік, у днях.

Отже, за даними табл. Е.1 додатку Е:

$$\Delta = 2040,5 / 360 \times (59,2 - 49,4) = 55,547 \text{ (тис. грн.)}.$$

Тобто, підприємство ТОВ «Прадо» за рахунок скорочення залучення у свій оборот коштів інших підприємств, бюджету, позабюджетних фондів і заробітної плати робітникам, зменшив чисту виручку від реалізації на суму 55,55 тис. грн., або 15,43 грн. на день.

Приймаючи рішення по управлінню кредиторською заборгованістю підприємства, необхідно враховувати той факт, що на підприємстві дебіторська заборгованість значно перевищує кредиторську.

Дуже актуальне питання про правомочність зіставлення дебіторської і кредиторської заборгованості. Тут позиції аналітика і бухгалтера можуть бути діаметрально протилежними: перший припускає можливість зіставлення (зокрема, весь аналіз ліквідності і платоспроможності з використанням спеціальних коефіцієнтів заснований на такому зіставленні), другий – немає. При цьому бухгалтер призводить звичайно такі аргументи.

Іноді вважають, що «дебіторська заборгованість може бути будь якою, аби вона не перевищувала кредиторську, і що при аналізі варто брати до уваги тільки різницю між ними. Ця думка глибоко помилково, тому що підприємство зобов'язане погашати свою кредиторську заборгованість незалежно від того, чи одержує воно борги від своїх дебіторів або ні. Тому при аналізі дебіторську і кредиторську заборгованість варто розглядати окремо: дебіторську як кошти, тимчасово відвернені з обороту, а кредиторську – як кошти, які тимчасово притягнуті в оборот» [30].

Необхідно дотримуватися «золотого» правила управління дебіторською і кредиторською заборгованостями: брати і віддавати в борг можна доти, поки немає шкоди для ліквідності власного підприємства і немає проблем із діловими партнерами і державою через несплату зобов'язань і податків.

Наступною рекомендацією є оцінювання ймовірності здійснення запропонованих заходів в умовах невизначеності.

«Діяльність підприємства на самих різних її етапах і в самих різноманітних сферах завжди стискається з невизначеністю. Наявність невизначеності в діяльності господарських суб'єктів, або іншими словами, імовірнісного характеру проходження подій, пов'язаних з функціонуванням

всіх елементів ризику обумовлює виникнення ризиків, без участі яких не можливий ефективний розвиток підприємств» [30].

Ризик – це всепроникливий феномен, те, що притаманне ринковим суб'єктам. Його основні характеристики зводяться до того, що:

- ризик присутній завжди на всіх етапах діяльності господарюючих суб'єктів незалежно від сфери їх функціонування, при цьому відмінність може бути лише в його ступені;

- повне усунення ризику неможливе в силу цілого ряду причин як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру.

«Сама по собі наявність ризику, яка супроводжує діяльність підприємства, що працює в ринкових умовах, не являється недоліком ринкової економіки. Більш того, відсутність ризику, тобто небезпека виникнення непередбачувальних для підприємства наслідків його власних дій, як правило шкодять економіці, оскільки підриває її динамічність і ефективність» [31].

Ризик – це неможлива небезпека. В економічній теорії під «ризиком» прийнято розуміти ймовірність (загрозу) втрати ринковим суб'єктом частини доходів в результаті здійснення певної виробничої або фінансової діяльності. Таке розуміння ризику не являється достатньо повним і повинно бути доповнено тим, що ризик представляє собою ситуативну характеристику діяльності любого ринкового суб'єкта, що являється наслідком невизначеності в його внутрішньому і зовнішньому середовищі, і при його реалізації для даного суб'єкта настають неблагонадійні наслідки. Таке розуміння сутності ризику – являється розумінням в широкому розумінні слова, тобто любий ринковий об'єкт, чи то незалежний індивідуум або підприємство, змушені робити в умовах ризику.

За визначенням Машиної Н. І., «методи і дії, що знижують ризик несприятливих результатів називають системою керування ризиком або ризик менеджментом» [32]. Процес керування ризиком можна подати у вигляді етапів, показаних на рисунку (додаток И).

«Оцінюючи ризик, необхідно проаналізувати та оцінити такі фактори» [36]:

1. «Сутність ризику, для чого необхідно встановити, чи є діяльність підприємства добре освоєною, чи вона є новою, до якої сфери діяльності вона належить: з високим, середнім чи низьким рівнем ризику» [36].

2. «Ступінь ймовірності досягнення очікуваних результатів: ймовірність успіху в досягненні запроєктованих обсягів виробництва, обсягів реалізації продукції» [36].

3. «Рентабельність діяльності: розрахувати розміри очікуваних доходів, витрат, прибутків з урахуванням ступеня ризику та імовірності його досягнення. Слід розрахувати планову рентабельність у відсотках до обсягів діяльності, поточних витрат, капіталовкладень» [36]

4. «Окремі несуттєві види ризику: невиконання обов'язків постачальників, коливання повиту на продукцію, зміна ціни, платоспроможності споживачів, порушення проектів реконструкції підприємства, помилки у плануванні, вплив конкурентних підприємств тощо.

Доцільно визначити види ризику, за якими можливе страхування» [36].

5. Заходи щодо мінімізації збитків, пов'язаних із комерційним ризиком. Слід передбачити, до яких страхових установ варто звернутися, на які суми планувати страхові внески.

В той же час Ястремський О. І. стверджує, «якісний аналіз ризику є чи найскладнішим в економічній ризикології. Він потребує ґрунтовних знань як з теорії економіки, бізнесу, фінансів, потрібна також наявність певного практичного досвіду в обраній сфері економічної діяльності. Однак у більшості випадків одного лише якісного аналізу недостатньо для ідентифікації та відокремлення суттєвих чинників ризику й нехтування несуттєвим (надуманим). З цією метою необхідно здійснювати кількісний аналіз ризику» [33].

Кількісний аналіз ризику є однією з найважливіших складових процесу ефективного управління підприємством. Мало знати, який точно ризик буде впливати на підприємство в випадку вибору нею конкретного напрямку діяльності, проблема також в тому, що необхідно кількісно визначити його.

«Величина ризику, або сутність ризику, вимірюється двома критеріями: середнє очікуване значення; коливанням (змінністю) можливого результату. Середнє очікуване значення є середньозваженим для всіх можливих результатів, де ймовірність кожного результату використовується в якості частоти або ваги відповідного значення» [34-35].

Колівання можливого результату представляє собою ступінь відхилення очікуваного значення від середньої величини. Для цього на практиці використовують дисперсію і середнє квадратичне відхилення.

Дисперсія (δ) визначається за формулою:

$$\delta^2 = \frac{\sum (X - \bar{X})^2 n}{\sum n},$$

де X – очікуване значення для кожного випадку спостереження;

$\bar{X}$ – середнє очікуване значення;

n – число випадків спостереження (частота).

Середнє квадратичне відхилення визначають за формулою:

$$G = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2 n}{\sum n}}$$

Дисперсія і середньоквадратичне відхилення є мірами абсолютного коливання. Для аналізу звично використовується коефіцієнт варіації.

«Коефіцієнт варіації представляє собою відношення середнього квадратичного відхилення до середньої арифметичної і показує ступінь відхилення отриманих значень» [36]:

$$V = \frac{G}{\bar{X}} \times 100$$

ТОВ «Прадо» потребує вдосконалення процесу управління поточними зобов'язаннями шляхом втілення в життя ряду заходів, які націлені як на підвищення управлінського рішення, так і на максимізацію доходів та мінімізацію витрат за фінансовим прогнозом. Розрахунок рекомендаційних заходів удосконалення процесу управління платоспроможністю товариства показав, що змінюється величина статті «поточна кредиторська заборгованість». Залучаючи метод економічної кількісної оцінки ризику проведемо оцінку заходів максимізації у розрізі «поточна кредиторська заборгованість» ТОВ «Прадо».

На першому етапі визначимо дисперсію за обраними показниками враховуючи те, що оцінювання відбудеться за трьома оцінками: песимістичною, стриманою та оптимістичною. Інформація для песимістичного варіанту є базова інформація ТОВ «Прадо» за 2020 рік.

Розрахунок дисперсії проведемо при залученні табличного методу (додаток К).

З метою накопичення даних для таблиці проведемо розрахунок дисперсії та визначення дисперсії за статтею «поточна кредиторська заборгованість»:

$$G1^2 = (245,4-281,0)^2 \times 0,20 = \pm 253,5;$$

$$G2^2 = (285,0-281,0)^2 \times 0,60 = \pm 182,5;$$

$$G3^2 = (304,6-281,0)^2 \times 0,20 = \pm 111,4.$$

Встановлення величини дисперсії за обраною статтею сприяє визначенню середньоквадратичного відхилення:

$$\delta = \sqrt{\pm 547,4} = \pm 23,4$$

Кінцевим етапом розрахунку є визначення коефіцієнта варіації складовою «поточна кредиторська заборгованість» ТОВ «Прадо»:

$$K\gamma 1 = (\pm 23,4 / 281,0) \times 100 = 8,327\%;$$

Таким чином, розрахунки доводять доцільність введення методу оцінки економічного ризику в період розробки рекомендації щодо оптимізації управління поточною кредиторською заборгованістю ТОВ «Прадо». Оцінка рекомендованих заходів показала, що ризик є мінімальним, отже доцільність впровадження доведена. Товариству на майбутнє слід взяти до уваги специфіку оцінки ризиковості заходів процесу управління платоспроможністю, що надасть можливість приймати більш виважені рішення у майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васьковська Я. В. Оцінка економічного потенціалу підприємства як складова процесу реструктуризації: методичний аспект. Вісник економіки транспорту і промисловості: Збірник науково-практичних статей. Розділ: Економіка підприємства. Харків, 2009. С.121-124.
2. Мних Є. В., Барабаш Н. С. Фінансовий аналіз: навч. посібник. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 536 с.
3. Федорович Р. В. Економічний аналіз : навч. посіб. / В. М. Серединська, О. М. Загородна, Р.В. Федорович. Тернопіль : Астон, 2010. 624 с.
4. Гавришко Н. В., Ярошук С. Взаємозв'язок економічних понять: фінансовий стан підприємства, платоспроможність, фінансова стійкість, ліквідність. Наукові записки. 2006. №15. Режим доступу: http://www.library.tane.edu.ua/images/nauk_vydannya/h5XLtK.pdf.
5. Ковалев В. В., Волкова О. Н. Анализ хозяйственной деятельности предприятия : учеб. пособ. М. : ООО «ТК Велби», 2002. 424 с.
6. Люта О.В., Пігуль Н. Г., Глядько К. Теоретичні засади управління ліквідністю та платоспроможністю підприємств. Вісник СумДУ. Серія «Економіка». 2019. № 4. С. 14-23.
7. Теницька Н.Б., Гришко Ю.С. Теоретичні аспекти оцінки платоспроможності підприємства в сучасних умовах. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. Вип. 5. С. 372-376.
8. Фоміна О. В., Сопко В. В., Августова О. О. Управління платоспроможністю підприємства. Ефективна економіка. 2020. № 6. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7973> (дата звернення: 17.11.2021).
9. Сніткіна І.А. Підходи визначення сутності платоспроможності та класифікація факторів впливу. Науковий вісник Ужгородського Університету. 2019. Серія Економіка. Випуск 1 (53). С. 179-183.
10. Майборода О.Є., Косарева І.П., Каранда О.М. Концептуальні засади управління платоспроможністю підприємства. Молодий вчений. № 3. 2017. С. 793-797.
11. Яремик Х. Я. Методичні підходи до оцінки платоспроможності підприємства. Ефективна економіка. 2015. №11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4507>.
12. Журавльова Ю.Ю. Платоспроможність підприємства та шляхи її забезпечення: монографія. Полтава: РВВ ПУСКУ, 2009. 73 с.
13. Косова Т.Д., Сіменко І.В. та ін. Фінансовий аналіз : навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2013. 440 с.
14. Лахтіонова Л.А. Аналіз платоспроможності та ліквідності об'єктів підприємницької діяльності: монографія. К.: КНЕУ, 2010. 657 с.
15. Шморгун Н.П., Головка І.В. Фінансовий аналіз: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2006. 528 с.
16. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз: [навчальний посібник] ; частина І; 2-ге вид., перероб. і доп. Полтава : РВВ ПДАА, 2014. 358 с.

17. Тринька Л.Я., Іванчук (Липчанська) О.В. Фінансовий аналіз: навч. посібник. К.: Алерта, 2014. 768 с.
18. Кобилецький В. Р. Відносні показники ліквідності і платоспроможності. Онлайн-журнал «Financial Analysis online» URL: <https://www.finalon.com/metodyka-rozrakhunku/102-vidnosni-pokaznyku-likvidnosti> (дата перегляду: 17.11.2021).
19. Подольська В.О., Ярїм О.В. Фінансовий аналіз: навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2008. 488с.
20. Буряк П.Ю., Римар М.В., Биць М.Т. та ін. Фінансово-економічний аналіз: підручник / Під заг. ред. П.Ю. Буряка, М.В. Римара. К.: ВД «Професіонал», 2004. 528с.
21. Мотичко В.В. Концептуальні засади управління платоспроможністю підприємства. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/2690.pdf>.
22. ТОВ «Прадо»: Офіційний сайт. URL: https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/company_details/31150509/.
23. Громов О. За нами не заїржавіє, або Довгоочікуване пожвавлення. Урядовий кур'єр. 2021. 16 черв. URL: <http://www.ukurier.gov.ua>.
24. Чечетова-Терашвілі Т. М. Стратегічний аналіз розвитку малого підприємництва в Харкові. БІЗНЕСІНФОРМ. 2013. № 8. С. 237-242.
25. Галасюк В.В. Об определении понятия «платежеспособность» в контексте концепции ССФ. Фондовый рынок. 2003. №13. С. 26-33.
26. Теличко Р.К. Фінансове планування на малих та середніх підприємствах. Фінанси України. 2013. № 8. С. 14-16.
27. Корнева Н.О., Магдун В.І. Аналітичні основи платоспроможності в сучасних умовах господарювання. Приазовський економічний вісник. 2020. Випуск 5(22). С. 86-90.
28. Шийко В. І. Вдосконалення методики оцінювання фінансової стійкості підприємств галузі електроенергетики. Ефективна економіка. 2018. №5. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/5_2018/78.pdf.
30. Масленніков Є.І., Хашимі Р.Е. Фінансова стійкість як науково-практична проблема функціонування промислового підприємства. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. Том 1. Випуск 2/2. С. 83-90.
30. Фінанси підприємств: [підручник] / Кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 4-те вид., перероб. і доп. К.: КНЕУ, 2002. 571 с.
31. Устенко О.Л. Теория экономического риска: [монография]. К.: МАУП, 1997. 164 с.
32. Машина Н.І. Економічний ризик і методи його вимірювання: навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 188 с.
33. Ястремський О.І. Моделювання економічного ризику. К. : Либідь, 1992. 176 с.
34. Вітлінський В. В., Верченко П. І. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2000. 292 с.
35. Останкова Л. А., Шевченко Н. Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.

36. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Центр учбової літератури, 2009. 728 с.

37. Самойлов С. В. Аналіз ліквідності підприємства на прикладі ТОВ «ПРАДО». Наука і вища освіта: матеріали ХХІХ Міжнародної наукової конференції студентів і молодих учених, м. Запоріжжя, 10 листопада 2021 р. Запоріжжя, 2021.

Додаток А

Підходи до визначення економічної сутності платоспроможності підприємства

Автори	Визначення
Базилінська О.Я.	можливість безперебійної сплати боргів у відповідні терміни.
Болюх М.А.	наявність у підприємства коштів і їх еквівалентів, достатніх для розрахунку з кредиторською заборгованістю, що потребує негайного погашення.
Васьковська Я. В.	готовність та здатність виконати зобов'язання в зазначений термін.
Вовк В.М.	достатність ліквідних активів для погашення в будь-який момент усіх короткотермінових зобов'язань перед кредиторами.
Волкова О. Н., Ковальов В. В.	наявність на підприємстві грошових коштів та їх еквівалентів, які достатні для розрахунків за кредиторською заборгованістю, яка потребує негайного погашення.
Гавришко Н.В., Ярошук С.В.	такий стан ресурсів підприємства, коли воно володіє на певний момент коштами, достатніми для оплати всіх зобов'язань.
Давиденко Н.М.	наявність у підприємства грошових коштів та їх еквівалентів, достатніх для розрахунків за кредиторською заборгованістю, що потребує негайного погашення.
Лахтіонова Л.А.	можливість підприємства наявними грошовими ресурсами своєчасно погасити свої термінові зобов'язання.
Мних Є. В.	здатність підприємства до швидкого погашення своїх короткотермінових зобов'язань.
Тарасенко П.В.	наявність у підприємства коштів для погашення ним у встановлений термін і в повному обсязі своїх боргових зобов'язань, які впливають із кредитних чи інших операцій грошового характеру, тобто це здатність підприємства виконувати свої зобов'язання.
Уткін О.І.	здатність своєчасно і повністю розраховуватись за своїми довготерміновими зобов'язаннями.
Федорович Р. В., Серединська В. М.	готовність підприємства своєчасно виконувати свої платіжні зобов'язання.
Фролова Т.О.	достатня кількість оборотних активів підприємства для погашення своїх зобов'язань протягом року.

Складові управління платоспроможністю підприємства

Складові процесу управління	Автори						
	Журавльова Ю.Ю. [12]	Косова Т.Д., Сіменко І.В. [13]	Лахтіонова Л.А. [14]	Шморгун Н.П., Головко І.В. [15]	Мних Є.В., Барабаш Н.С. [2]	Тютюнник Ю.М. [16]	Тринька Л.Я., Іванчук О.В. [17]
Аналіз відносних показників платоспроможності		+			+		
Оперативний аналіз платоспроможності		+	+	+		+	
Розрахунок впливу факторів на зміну коефіцієнта покриття	+		+				
Показники оборотності оборотних коштів		+				+	
Показники оборотності кредиторської заборгованості		+					
Коефіцієнт автономії, коефіцієнт податкоспроможності	+						
Оцінка на основі грошових потоків	+	+					+

ДОДАТОК В

ЗАТВЕРДЖЕНО

постановою Кабінету Міністрів
України

від _____ 2020 р. № _____

**Нормативні значення розрахункових показників (коефіцієнтів)
платоспроможності (фінансової стійкості) та ліквідності підприємства**

1. Для оцінки (повторної оцінки) відповідності підприємства критерію АЕО стійкий фінансовий станта/або критерію стійкого фінансового стану як умови надання дозволу на застосування спеціального транзитного спрощення застосовуються наступні показники платоспроможності (фінансової стійкості) та ліквідності підприємства, та їх нормативні значення:

Показник	Формула розрахунку за даними балансу (звіту про фінансовий стан)	Нормативне значення
Коефіцієнт покриття ($K_{\text{покр}}$)	$K_{\text{покр}} = \frac{p. 1195}{p. 1695}$	> 1
Коефіцієнт платоспроможності (автономії) ($K_{\text{плат}}$)	$K_{\text{плат}} = \frac{p. 1495}{p. 1900}$	$> 0,5$
Коефіцієнт фінансування ($K_{\text{фін}}$)	$K_{\text{фін}} = \frac{p. 1595 + p. 1695}{p. 1495}$	< 1 (зменшення)

2. Розрахунок показників платоспроможності (фінансової стійкості) та ліквідності підприємства здійснюється на підставі даних Форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», Форми № 1-м (для малих підприємств) або Форми № 1-мс (для мікропідприємств), складеної відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

ДОДАТОК ДЗ

Додаток З
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку
25 "Спрощений фінансова звітність"
Додаток З

Відповідно до оригіналу

Фінансова звітність мікропідприємства

ДОКУМЕНТ ПРИКМІНЯТО

Коди		
2021	01	01
25543629		
1211036300		
240		
20.42		

Підприємство **ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ПРАДО"** Дата (рік, місяць, число) _____

Територія **ДНІПРОПЕТРОВСЬКА** за ЄДРПОУ _____

Організаційно-правова форма господарювання **Товариство з обмеженою відповідальністю** за КОАТУУ _____

Вид економічної діяльності **Виробництво парфумних і косметичних засобів** за КОПФГ _____

Середня кількість працівників, осіб **9** за КВЕД _____

Одиниця виміру: **тис. грн. з одним десятковим знаком**

Адреса, телефон **вулиця ГЕРОІВ АТО, буд. 59, кв. 15, м. КРИВИЙ РІГ, МЕТАЛУРГІЙНИЙ РАЙОН, ДНІПРОПЕТРОВСЬКА обл., 50027** 921158

1. Баланс на
на **31 грудня 2020** р.

Форма № 1-мс

Код за ДКУД **1801006**

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Основні засоби:			
первісна вартість	1010	399,2	278,3
знос	1011	2 285,4	2 285,4
Інші необоротні активи	1012	(1 886,2)	(2 007,1)
Усього за розділом I	1095	406,9	278,3
II. Оборотні активи			
Залишки	1100	720,7	690,3
Поточна дебіторська заборгованість	1155	289,4	109,9
Гроші та їх еквіваленти	1165	288,9	564,5
Інші оборотні активи	1190	7,0	7,7
Усього за розділом II	1195	1 306,0	1 372,4
Баланс	1300	1 712,9	1 650,7

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Капітал			
нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1400	1 875,0	1 875,0
Усього за розділом I	1420	(407,5)	(509,3)
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1495	1 467,5	1 365,7
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1595	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
товари, роботи, послуги	1600	-	-
розрахунками з бюджетом	1615	217,8	268,3
розрахунками зі страхування	1620	15,0	-
розрахунками з оплати праці	1625	2,6	3,4
Інші поточні зобов'язання	1630	10,0	13,3
Усього за розділом III	1690	-	-
Усього за розділом III	1695	245,4	285,0
Баланс	1900	1 712,9	1 650,7

ДОДАТОК ДЗ

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2020

Форма № 2-мс
Код за ДКУД

Відповідає
оригіналу

Стаття	Код рядка	За звітний період	180100
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2 040,5	1 838,5
Інші доходи	2180	140,8	483,2
Разом доходи (2000 + 2180)	2280	2 181,3	2 301,7
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 637,4)	(1 743,3)
Інші витрати	2185	(645,7)	(1 276,4)
Разом витрати (2050 + 2185)	2285	2 283,1	3 019,7
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	(101,8)	(718,0)
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Витрати (доходи), які зменшують (збільшують) фінансовий результат після оподаткування	2310		
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300 – (+) 2310)	2350	(101,8)	(718,0)

Керівник

Головний бухгалтер

(підпис)

(підпис)

ЕП
ПЕРЕКРЕСТ
ВОЛОДИМИР
ВІКТОРОВИЧ
СВІТЛАНА
МИКОЛАІВНА

Перекрест Володимир Вікторович

(ініціали, прізвище)

А Мартінова Світлана Миколаївна

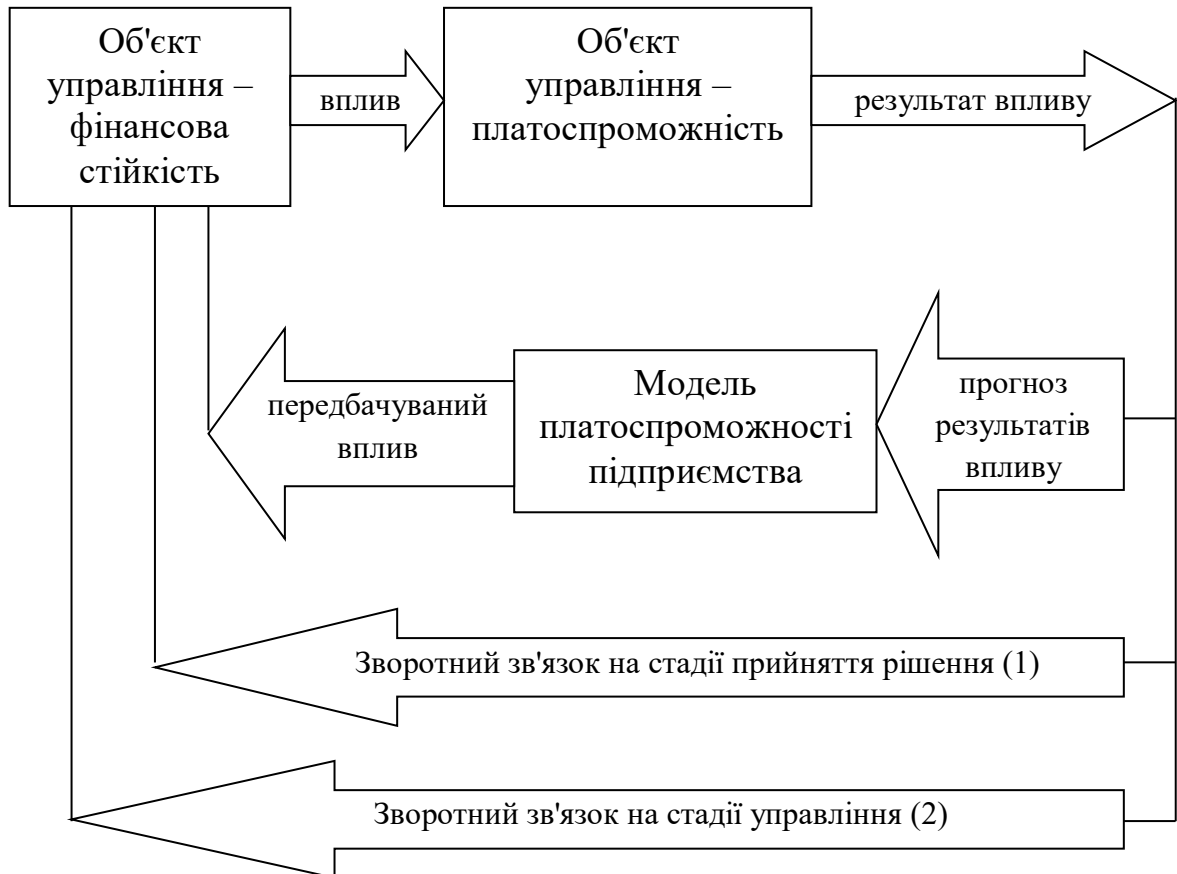
(ініціали, прізвище)

ДОДАТОК Е

Система управління фінансовою стійкістю підприємства

Джерело: складено автором на основі [29]

ДОДАТОК Ж

Аналіз оборотності кредиторської заборгованості ТОВ «Прадо» за 2018-2020 роки

Показник	2018	2019	2020	Зміна за 2019	Зміна за 2020
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	2692,9	1838,5	2040,5	-854,4	+202,0
Середньорічна сума кредиторської заборгованості, тис. грн.	226,1	245,4	285,0	+19,3	+39,6
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, разів	7,33	7,39	6,17	+0,06	-1,22
Період оборотності кредиторської заборгованості, днів	49,8	49,4	59,2	-0,4	-9,8

Джерело: складено автором на основі [18; 22]

ДОДАТОК И

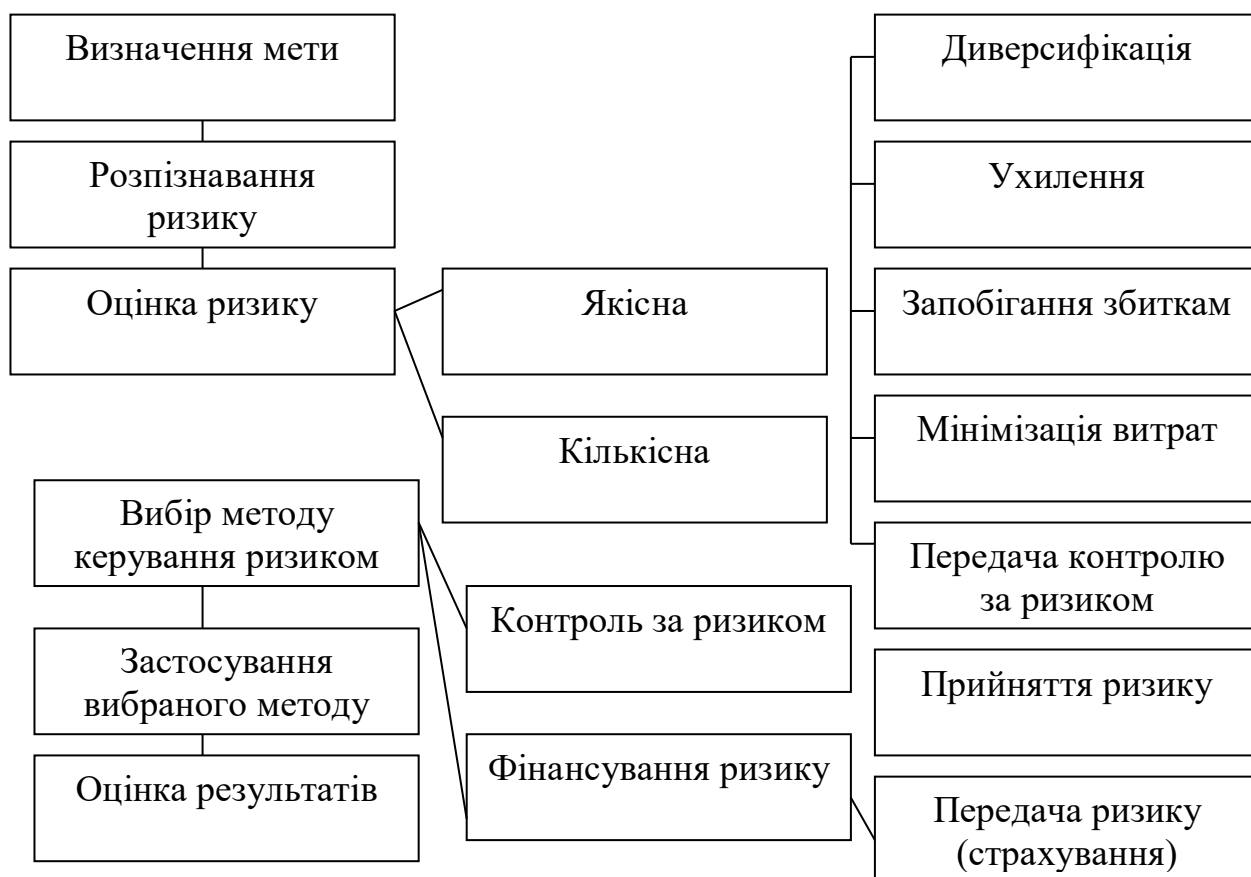

Схема ризик-менеджменту

Джерело: складено автором на основі [32]

ДОДАТОК К

Розподіл значень ймовірності очікуваної кредиторської заборгованості
ТОВ «Прадо» та визначення дисперсії за 2020 рік, тис. грн.

Оцінка можливого результату	Прогноз показників	Значення ймовірності	Можлива (очікувана) величина показників	Дисперсія
	D	P_i	$(D \times P_i)$	$(D - D_c)^2 \times P_i$
Поточна кредиторська заборгованість				
Песимістична	245,4	0,20	49,1	±253,5
Стримана	285,0	0,60	171,0	±182,5
Оптимістична	304,6	0,20	60,9	±111,4
Разом	×	1,00	281,0 (D_c)	±547,4

Джерело: складено автором самостійно